

STRATEGIJA ZAPOŠLJAVANJA U OPŠTINI NIKŠIĆ 2024–2028.

Lista skraćenica

CIPS	Centri za profesionalno informisanje i savjetovanje
CSO	Centar za stručno obrazovanje
EESC	Evropski ekonomski socijalni komitet
LSI	Lica sa invaliditetom
EU	Evropska unija
JLS	Jedinice lokalne samouprave
LMO	Labour Market Observatory (Grupa za praćenje mjera tržišta rada)
LPO	Licencirani provajderi obrazovanja
MERT	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
MONSTAT	Uprava za statistiku
MPNI	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija
MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
NEET	Mladi koji nijesu zaposleni, niti u procesu obrazovanja ili obuke
NVO	Nevladine organizacije
PK	Privredna komora
PJNK	Područna jedinica Biroa rada Nikšić
SE	Savjet Evrope
UN	Ujedinjene nacije
ZZŠ	Zavod za školstvo
ZZZCG	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
WEF	Svjetski ekonomski forum

Sadržaj

LISTA SKRAĆENICA	2
1. UVOD	6
1.1. PRAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE DOKUMENTA	6
1.2. MEĐUNARODNI OKVIR ZA DONOŠENJE LOKALNE STRATEGIJE	6
1.3. NACIONALNI OKVIR ZA DONOŠENJE LOKALNE STRATEGIJE ZAPOŠLJAVANJA	7
2. SOCIO-EKONOMSKA SITUACIJA.....	8
2.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ OPŠTINE I MREŽA NASELJA	9
2.2. DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE OPŠTINE NIKŠIĆ	10
2.3. OBRAZOVANJE U OPŠTINI NIKŠIĆ	13
OBRAZOVNE INSTITUCIJE I BROJ UČENIKA	13
2.4. ANALIZA EKONOMSKE SITUACIJE NA TERITORIJI OPŠTINE NIKŠIĆ.....	16
POSTOJEĆA SITUACIJA I EKONOMSKI TRENDOVI.....	16
2.5. KLJUČNE GRANE PRIVREDE U OPŠTINI NIKŠIĆ.....	17
Metalska i mašinska industrija i energetika.....	17
Građevinarstvo	18
Poljoprivreda	18
Turizam	18
Drvoprerađiva	19
Zanatstvo.....	20
Aktivni poslovni i privredni subjekti u opštini	20
Struktura privrede	21
Podrška unapređenju poslovnog ambijenta i preduzetništva	22
3. TRŽIŠTE RADA	23
3.1. ZAPOŠLJAVANJE I PRIHODI PO SEKTORIMA	23
3.2. NEZAPOSLENOST U OPŠTINI NIKŠIĆ	26
3.2.1. LICA U OSJETLJIVOM POLOŽAJU NA TRŽIŠTU RADA	28
3.3. ANALIZA PONUDE I TRAZNJE NA TRŽIŠTU RADA OPŠTINE NIKŠIĆ U 2022. GODINI	31
3.3.1. Analiza podataka sa evidencije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore – Biro rada Nikšić.....	31

3.3.2. Analiza oglasa za zaposlenje.....	34
3.3.3. Procjena potreba poslodavaca	37
3.3.4. Licencirani pružaoci programa obrazovanja odraslih	38
3.3.5. Međunarodni trendovi i vještine za budućnost	38
3.4. PROGRAMI I MJERE ZA UNAPREĐENJE ZAPOŠLJAVANJA NA LOKALNOM NIVOU	41
Programi i mjere Zavoda za zapošljavanje Crne Gore – PJ Nikšić	41
Percepcija korisnika mjera aktivne politike zapošljavanja	43
Profesionalna rehabilitacija lica sa invaliditetom	44
Ostale mjere podrške nezaposlenim licima u opštini Nikšić	46
4. SWOT ANALIZA	47
5. VIZIJA, CILJEVI I MJERE STRATEGIJE ZAPOŠLJAVANJA OPŠTINE NIKŠIĆ	49
5.1. VIZIJA	49
5.2. CILJEVI	49
5.3. MJERE	50
6. UPRAVLJANJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I PROMOCIJA	53
ANNEX 1: ČLANOVI LOKALNOG PARTNERSTVA ZA ZAPOŠLJAVANJE	54

Izrada Strategije zapošljavanja u opštini Nikšić je jedna od aktivnosti projekta „Program izvrsnosti zapošljavanja“ (Ugovor: CFCU/MNE/252), koji finansira Evropska unija u okviru programa „Podrška zapošljavanju, socijalnoj inkluziji i socijalnom preduzetništvu“, koji se u Crnoj Gori realizuje posredstvom Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva finansija – Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU).

Ukratko o projektu „Program izvrsnosti zapošljavanja“

Partneri u projektu su:

- *Opština Nikšić (vodeći partner)*
- *Lokalni javni emiter „Radio i televizija Nikšić“ d. o. o*
- *JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom Nikšić*
- *NVO „Biznis centar“.*

Opšti cilj: Povećanje uključivanja teško zapošljivih grupa na tržište rada kroz razvoj i implementaciju inovativnih mjera zapošljavanja od strane Lokalnog partnerstva za zapošljavanje

Specifični cilj: Smanjenje nezaposlenosti teže zapošljivih grupa u opštini Nikšić uz podršku Lokalnog partnerstva za zapošljavanje

Ciljne grupe: Teže zapošljive grupe (korisnici socijalne pomoći, žene, niskokvalifikovani nezaposleni, osobe sa invaliditetom i mladi)

Glavne aktivnosti:

- *uspostavljanje Lokalnog partnerstva za zapošljavanje*
- *izrada Lokalne strategije zapošljavanja i Akcionog plana*
- *obezbjedjivanje licenciranih obuka za 30 nezaposlenih lica iz Nikšića*
- *zapošljavanje najmanje 7 osoba.*

Ukupan budžet: 69.857,65 € (95% EU, 5% Opština Nikšić).

Period realizacije: od 29. 08. 2023. godine do 29. 08. 2024. godine.

Nacrt Strategije zapošljavanja u opštini Nikšić je pripremila Radna grupa za zapošljavanje, imenovana od strane predsjednika Opštine. Radnom grupom je koordinirala Lidija Brnović, samostalna konsultantkinja.

Svi pojmovi upotrijebljeni u ovom dokumentu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

1. UVOD

Lokalna strategija zapošljavanja u opštini Nikšić donosi se u skladu sa strateškim opredjeljenjem Opštine ka ostvarenju održivog, inkluzivnog i stabilnog ekonomskog rasta, smanjenju nezaposlenosti i siromaštva, kao i unapređenju mjera aktivne politike zapošljavanja i stručnog osposobljavanja. Dokument je donesen u skladu sa relevantnim propisima i preporukama na globalnom, evropskom, nacionalnom i lokalnom nivou.

Lokalna strategija zapošljavanja rezultat je uspješne realizacije projekta pod rednim brojem 2.1.2, koji je postavljen kroz ključni razvojni dokument Opštine: **Strateški plan razvoja opštine Nikšić 2023–2028.** u okviru Specifičnog strateškog cilja 2: Održivi ekonomski rast i razvoj, te prioriteta 2.1. Smanjenje nezaposlenosti.

Za potrebe unapređenja lokalne politike zapošljavanja, Opština Nikšić je formirala Radnu grupu za izradu dokumenta, kao i Lokalno partnerstvo za zapošljavanje, koje će biti zaduženo za razvoj multisektorske saradnje u oblasti zapošljavanja i praćenje uspješnosti realizacije ovog strateškog dokumenta.

1.1. Pravni osnov za donošenje dokumenta

Što se tiče pravnog okvira za izradu lokalne strategije, utemeljenje se nalazi, između ostalog, u Zakonu o lokalnoj samoupravi, gdje se navodi da lokalne samouprave donose planove i programe za pojedine djelatnosti (član 26). Nadalje, u članu 27 se detaljnije navode pitanja koja se uređuju Strategijom za zapošljavanje, gdje su ključni stavovi: 6) *(lokalna samouprava) uređuje i obezbjeđuje uslove za razvoj preduzetništva; 12) uređuje, organizuje i stvara uslove i stara se o razvoju turizma, kao i razvoju djelatnosti kojima se unapređuje razvoj turizma; 15) u skladu sa mogućnostima, učestvuje u obezbjeđivanju uslova i unapređenju djelatnosti: ... obrazovanja, socijalne i dječje zaštite, zapošljavanja i drugih oblasti od interesa za lokalno stanovništvo i vrši prava i dužnosti osnivača ustanova koje osniva u ovim djelatnostima, u skladu sa zakonom.*

1.2. Međunarodni okvir za donošenje lokalne strategije

U kontekstu teme zapošljavanja, globalni, **UN Ciljevi održivog razvoja**¹ igraju ključnu ulogu u oblikovanju politika i praksi koje promovišu dostojanstven rad i održiv ekonomski rast. Ciljevi kao što su Cilj 1 – Smanjenje siromaštva, Cilj 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast, Cilj 4 – Kvalitetno obrazovanje i Cilj 5 – Rodna ravnopravnost, pružaju okvir za djelovanje kako bi se osiguralo pravedno i inkluzivno zapošljavanje za sve građane. Cilj 1, koji se odnosi na **smanjenje siromaštva**, važan je za obezbjeđenje obrazovanja i prilika za dostojanstvena radna mjesta za osobe u riziku od socio-ekonomske deprivacije. Cilj 8 naglašava potrebu za promocijom **dostojanstvenog rada, ekonomskog rasta i produktivnosti**, kao i **zaštite prava radnika**. Ovo uključuje stvaranje radnih mjesta, jačanje preduzetništva i promociju inkluzivnog i održivog rasta ekonomije. Ostvarenje ovog cilja zahtijeva politike koje podržavaju ekonomski razvoj i otvaranje **prilika za zapošljavanje**, posebno za ranjive grupe kao što su **mladi, žene i osobe sa invaliditetom**. Cilj 4 naglašava važnost **kvalitetnog obrazovanja** kao ključnog faktora za

¹ United Nations, 21 October 2015, A/RES/70/1 – Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.

pripremu mladih za tržište rada. Kvalitetno obrazovanje treba da osigura vještine potrebne za zapošljavanje, kao i da promoviše cjeloživotno učenje i prilagodljivost na promjenjivu radnu sredinu. Cilj 5 ističe važnost postizanja **rodne ravnopravnosti** u oblasti zapošljavanja, pristupa resursima i učešća u ekonomiji. Promovisanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce na tržištu rada ključno je za postizanje održivog razvoja i inkluzivnog društva.

Crna Gora razvija nacionalnu politiku zapošljavanja u skladu sa procesima na nivou **EU**, što uključuje osnovna načela u oblasti zapošljavanja i socijalne politike: **podsticanje zapošljavanja, poboljšanje životnih i radnih uslova, adekvatnu socijalnu zaštitu, dijalog između poslodavaca i zaposlenih, te razvoj ljudskih resursa u cilju postizanja trajno visokog nivoa zaposlenosti i borbu protiv društvene isključenosti**². U procesu pristupanja EU, ova oblast je adresirana kroz pregovaračka **poglavlja 19 – Socijalna politika i zapošljavanje i 2 – Sloboda kretanja radnika**. U izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru³ navodi se da je u budućem periodu potrebno nastaviti sa radom na reformi mjera aktivne politike tržišta rada, kao i reformama socijalne zaštite. Posebno se ističe neophodnost jačanja kapaciteta Zavoda za zapošljavanje kako bi efikasno obavljao svoju ulogu moderne javne službe za zapošljavanje, pripremajući ga za sprovođenje **Garancije za mlade** i buduću upotrebu **Evropskog socijalnog fonda (ESF)**. Nadalje, dokument se naslanja na načela Evropskog stuba socijalnih prava u okviru poglavlja: Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada; Pravedni uslovi za rad i Socijalna zaštita i uključenost.

Crna Gora je u februaru 2024. godine primljena u **Evropski ekonomski socijalni komitet (EESC)**, koji predstavlja prvu instituciju Evropske unije koja je otvorila svoja vrata i zemljama kandidatima. EESC je konsultativno tijelo EU i postoji od 1958. godine. Radi se o savjetodavnoj skupštini koju čine predstavnici udruženja poslodavaca, radničkih sindikata i organizacija civilnog društva. Cilj formiranja ovog komiteta je bio da se ujedine različite ekonomske interesne grupe za uspostavljanje jedinstvenog tržišta. U okviru EESC-a djeluje grupa za praćenje tržišta rada (LMO).

1.3. Nacionalni okvir za donošenje lokalne strategije zapošljavanja

Na nacionalnom nivou, izrada Lokalne strategije zapošljavanja Opštine Nikšić realizovana je u skladu sa krovnim razvojnim dokumentom zemlje, **Strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine**, sa akcentom na strateški cilj 2.5. iz Nacionalne strategije, koji teži **stimulisanju zapošljivosti i socijalne inkluzije**. Konkretno, dokument doprinosi realizaciji mjera i podmjera koje su predviđene u Nacionalnoj strategiji, kao što su: Podmjera 2.5.1.1: Postizanje *stabilnog makroekonomskog okruženja za dinamičan i održiv ekonomski rast*; Podmjera 2.5.1.2: Promocija razvojno orijentisanih politika koje podržavaju *produktivne aktivnosti i otvaranje dostojanstvenih radnih mjesta*; Podmjera 2.5.1.3: Rad na sprečavanju pojave novog siromaštva usljed promjena u privredi; Podmjera 2.5.1.4: Kontinuirani rad na *strukturnim reformama tržišta rada* u cilju povećanja fleksibilnosti i mobilnosti, eliminacije neformalne zaposlenosti, i smanjenja zloupotreba u sistemu socijalne zaštite.

² Ugovor o funkcionisanju Evropske unije, član 151.

³ EK, Izvještaj o Crnoj Gori, 2023.

Izrada lokalne strategije predviđena je **Nacionalnom strategijom zapošljavanja 2021–2025**, čiji je strateški cilj: **Stabilan i održiv rast zaposlenosti, zasnovan na jednakim mogućnostima pristupu tržištu rada, dostojanstvenom radu, daljem razvoju znanja i vještina i većoj socijalnoj uključenosti**, za čije ostvarenje su definisana četiri operativna cilja, koja su u skladu sa smjernicama za politike zapošljavanja Evropske komisije, i to: Operativni cilj 1: Ostvarivanje rasta zaposlenosti, ulaganja u kvalitetna i sigurna radna mjesta, kroz unapređenje poslovnog ambijenta; Operativni cilj 2: Kreiranje znanja i kompetencija za tržište rada u digitalnom dobu; Operativni cilj 3: Unapređenje položaja nezaposlenih lica na tržištu rada kroz efikasnost usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva; Operativni cilj 4: Efikasno funkcionisanje tržišta rada.

Pored gore navedene ključne strategije za razvoj zapošljavanja na nacionalnom i nivou, dokument je takođe uključio preporuke ostalih sektorskih dokumenata koje se bave unapređenjem resursa za poboljšanje stanja na tržištu rada, gdje ključnu ulogu imaju sektor obrazovanja, pametne specijalizacije, digitalne transformacije, razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća, industrije, energetike, turizma, poljoprivrede itd. Posebna pažnja je posvećena dokumentima kojim su propisane mjere za podršku ženama, mladima, Romima i Egipćanima, kao i drugim licima koja se nalaze u specifičnoj poziciji na tržištu rada.

Srednjoročni program rada Vlade 2022–2024.
Program ekonomskih reformi 2023–2025.
Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2023–2024.
Strategija reforme javne uprave 2022–2026.
Strategija održivog razvoja Crne Gore 2030.
Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025.
Strategija razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori 2020–2024.
Strategija obrazovanja odraslih 2015–2025.
Strategija za mlade 2023–2027.
Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2023–2026.
Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025.
Industrijska politika Crne Gore 2019–2023.
Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028.
Strategija pametne specijalizacije 2019–2024.
Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine
Strategija digitalne transformacije 2022–2026.
Strategija regionalnog razvoja 2023–2027.
Strategija za razvoj ženskog preduzetništva 2021–2024.
Strategija socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021–2025.

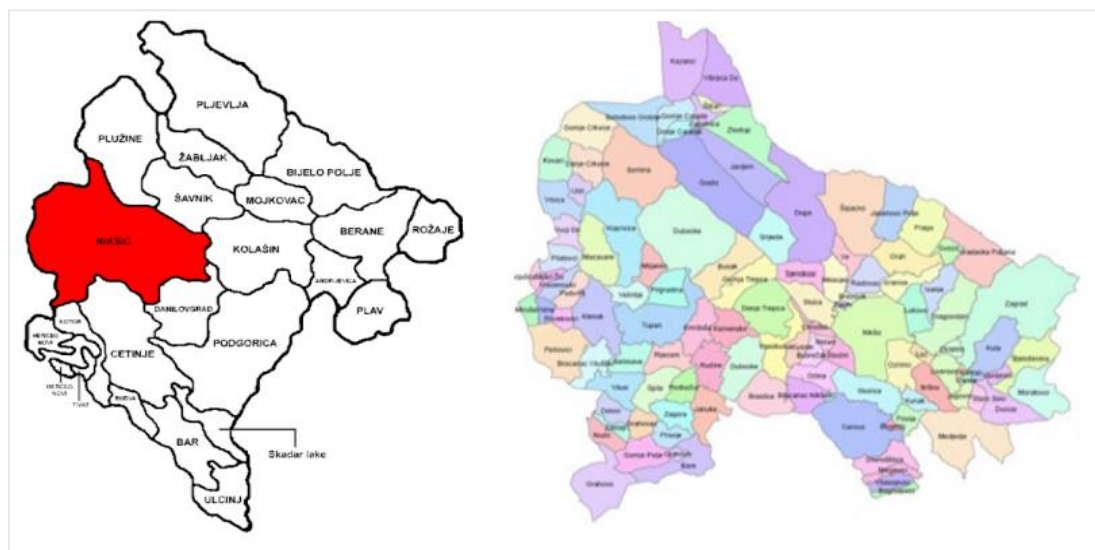
ILUSTRACIJA 1. RELEVANTNOST DOKUMENTA U ODNOSU NA NACIONALNI STRATEŠKI OKVIR

2. SOCIO-EKONOMSKA SITUACIJA

2.1. Geografski položaj opštine i mreža naselja

Nikšićka opština je najveća u Crnoj Gori, zahvata površinu od 2.065 km², što čini 14,95% njene teritorije. Graniči se sa šest crnogorskih opština: Kotor, Cetinje, Danilovgrad, Kolašin, Šavnik i Plužine. Na zapadu je državna granica sa Bosnom i Hercegovinom. Nikšić se nalazi u istoimenom kraškom polju, u centralnom dijelu Crne Gore. Nadmorska visina polja je od 600 m u Slivlju do 660 m na Vidrovanu. Od Jadranskog mora udaljen je tridesetak kilometara vazdušne linije i predstavlja značajnu tačku u povezivanju primorja i sjevera zemlje.

Opština Nikšić je administrativno podijeljena na 90 katastarskih opština, 107 naselja i 32 mjesne zajednice.⁴ Prema planiranom policentričnom razvoju urbanog sistema i seoskih naselja, grad Nikšić je predviđen kao centar regionalnog značaja, sa funkcijom opštinskog centra; značajni lokalni centri su: Grahovo i Velimlje, pri čemu se izdvajaju i Vilusi, Vračenovići, Krstac, Mijlje Polje i Vir.

ILUSTRACIJA 2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ OPŠTINE NIKŠIĆ I KARTA NASELJA, SPR, 2022–2028.

Što se tiče najvažnijih saobraćajnih pravaca, opština se nalazi na mapi zapadnog i središnjeg saobraćajnog razvojnog pravca. Zapadni saobraćajni pravac uključuje rutu: Herceg Novi – Risan – Grahovo – Nikšić – Šavnik – Žabljak – Pljevlja; sa sekundarnom razvojnom vezom Šavnik – Nikšić – Kolašin (Mateševo – Kolašin – Boan – Šavnik); Vilusi – Petrovići – Vračenovići – državna granica BIH; Nikšić – Velimlje – Crni Kuk – Crkvice – državna granica BIH. Središnji saobraćajni razvojni pravac uključuje: Nudo – Grahovo – Nikšić – Danilovgrad – Podgorica – državna granica sa Albanijom (Božaj), sa krakom Nikšić – Plužine – državna granica – Šćepan Polje.

⁴ Opština Nikšić, Strateški plan razvoja opštine Nikšić, 2023–2028.

Prekograničnu razvojnu zonu: Nikšić, Vilusi – Trebinje, Bileća, Gacko čini područje razvojne zone Nikšić i prekogranična područja Trebinja, Bileće, Gacka i Nevesinja u Bosni i Hercegovini. Prioriteti razvoja su: saobraćajna integracija, prvenstveno izgradnjom dijela Jadransko-jonskog auto-puta, izgradnjom pruge od Nikšića do Bileće, privredna saradnja u području industrije, vodoprivrede (regulisanje odnosa u vezi s korišćenjem vode Bilećkog jezera), energetike, trgovine i društvenih djelatnosti.

Razvojna zona Nikšić pripada razvojnoj zoni središnjeg regiona. Usvajanjem Prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić (skraćeno PUP) 2015. god. („Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi“, br. 16/15 i 19/16) sa periodom važenja do 2020. i smjernicama za postplanski period do 2025. godine, stvoreni su uslovi za dalji razvoj cjelokupne **infrastrukture, privrede i poljoprivrede, turizma, kulture, obrazovanja, kao i oblasti zaštite životne sredine.**

ILUSTRACIJA 3. PLANSKE ZONE I RAZVOJNI KORIDORI, PPGC

2.2. Demografske karakteristike opštine Nikšić

Opština Nikšić, iako druga po veličini u zemlji po broju stanovnika sa 10,54%, pokazuje najveći pad populacije u Crnoj Gori, u poređenju s drugim crnogorskim opštinama. Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva za 2023. godinu⁵, za posljednjih 12 godina broj stanovnika na području nikšićke opštine smanjen je za 5.718, što čini oko osam procenata. Povećanje broja domaćinstava i stanova, u kontrastu sa smanjenjem brojnosti stanovništva može se objasniti emigracijama, promjenom strukture domaćinstava i intenzivnom urbanizacijom. Ovo može da uključuje trend rasta manje brojnih porodica, veći broj lica koja žive sama, ali i povećanje obima kupovine stambenih jedinica, uključujući kroz povoljne kredite banaka i mjere podrške Vlade za rješavanje stambenog pitanja (projekat „1000plus“).

Stanovništvo		Domaćinstva		Stanovi	
2011.	2023.	2011.	2023.	2011.	2023.
72.443	66.725	21.683	22.400	27.083	29.682

ILUSTRACIJA 4. REZULTATI POPISA STANOVNIŠTVA, DOMAĆINSTAVA I STANOVA, 2011. I 2024, MONSTAT 2024, PRELIMINARNO

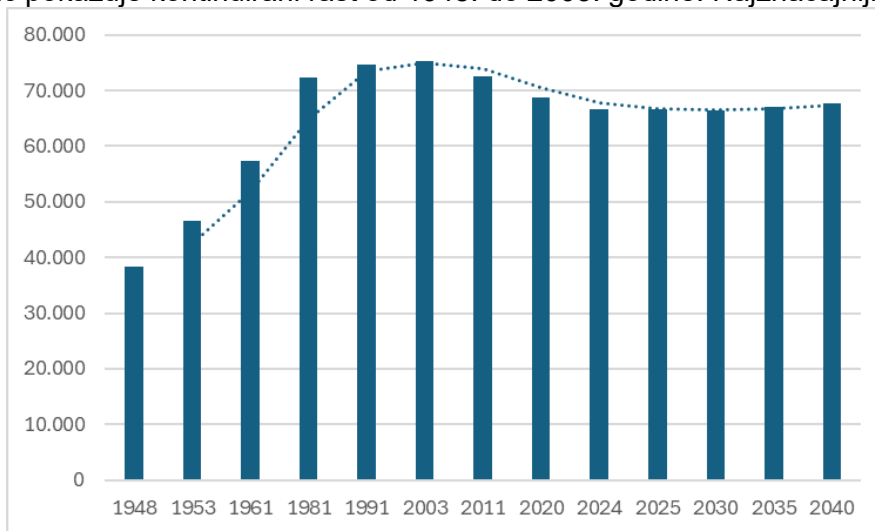
Opština ima **32 mjesne zajednice** a većina stanovništva (oko 80%) živi u urbanom dijelu opštine. **Gustina naseljenosti** prema dostupnim podacima (2011) iznosi 36,45 stanovnika/km², što opštinu Nikšić svrstava u grupu opština sa srednjom gustom naseljenosti.

⁵ Monstat, Preliminarni rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini, Saopštenje, 5/2024.

Godina	2011.	2020.	2025.	2030.	2035.	2040.
Broj stanovnika	72.443	68.798	66.645	66.511	67.143	67.781

ILUSTRACIJA 5. PROJEKCIJA BROJA STANOVNIKA OPŠTINE NIKŠIĆ U POREĐENJU SA REZULTATIMA IZ POPISA 2011, MONSTAT

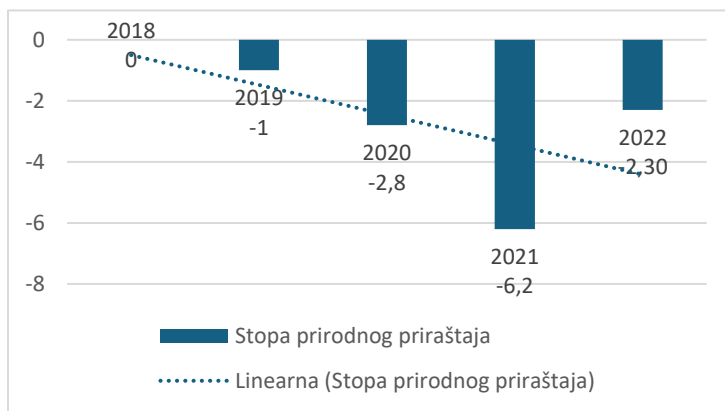
Broj stanovnika opštine Nikšić pokazuje kontinuirani rast od 1948. do 2003. godine. Najznačajniji rast zabilježen je između 1961. i 1981. godine, što se poklapa sa vremenom intenzivnog industrijskog razvoja u opštini. Nakon 2003. godine, trend rasta je zaustavljen, a čak je došlo i do blagog opadanja broja stanovnika. Ovo je posebno evidentno između 2011. i 2024. godine, kada se bilježi pad sa 72.443 na 66.725 stanovnika. U ovom periodu **opština Nikšić prosječno gubi oko 477 stanovnika godišnje.**

ILUSTRACIJA 6. BROJ STANOVNIKA U OPŠTINI NIKŠIĆ PREMA POPISU I PROJEKCIJAMA ZA BUDUĆI PERIOD, MONSTAT 1948–2024.

Prognoistički podaci za naredne decenije (2025–2040) predviđaju blagi rast broja stanovnika, ali taj rast ostaje relativno skroman i spor. Analiza uzroka bi bila kompleksna, ali jasno je da su važni faktori koji negativno utiču na broj stanovnika migracija, starenje stanovništva, niska stopa nataliteta, ekonomske prilike i druge socijalno-ekonomske promjene. Istorijski gledano, može se zaključiti da su razvoj ekonomije i mogućnosti za zapošljavanje od kritičnog značaja.

Opština Nikšić bilježi **negativnu stopu prirodnog priraštaja** ⁶ tokom analiziranog perioda od 2018. do 2022. godine. U 2018. godini stopa prirodnog priraštaja iznosila je 0,0, dok je već u 2019. godini zabilježen pad od 1,0. Ovaj trend negativnog prirodnog priraštaja se nastavio i u narednim godinama, sa još izraženijim padom. U 2020. godini stopa prirodnog priraštaja iznosi -2,8, dok se u 2021. godini značajno pogoršava i iznosi -6,2. U 2022. godini, iako i dalje negativna, stopa prirodnog priraštaja bilježi nešto blaži pad u odnosu na prethodnu godinu, te iznosi -2,3. Ovaj

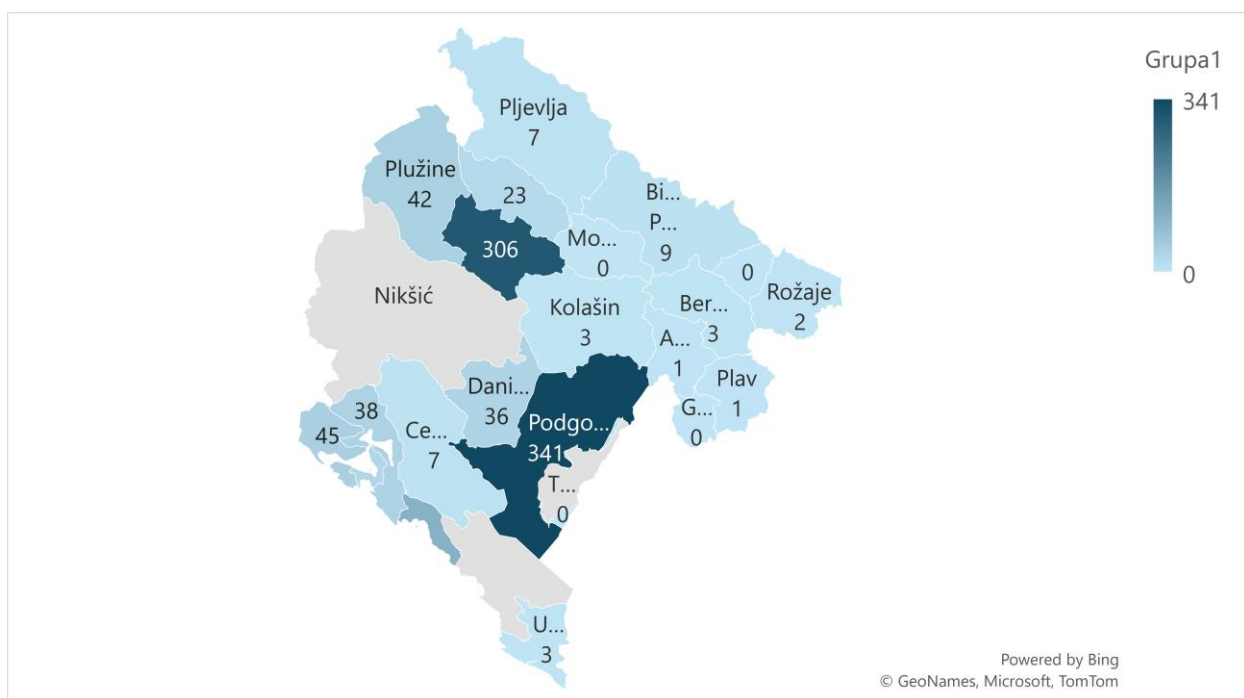
ILUSTRACIJA 7. STOPA PRIRODNOG PRIRAŠTAJA U OPŠTINI NIKŠIĆ 2018–2022, MONSTAT

⁶ Monstat, Procjene stanovništva i osnovni demografski pokazatelji, 2018–2022.

trend ukazuje na izazove s kojima se suočava opština Nikšić u pogledu održavanja ravnoteže između broja rođenih i umrlih stanovnika, što u kontekstu tržišta rada može imati značajan uticaj na smanjenje radne snage, nepovoljnu starosnu strukturu radno sposobne populacije, te povećan broj penzionera u opštini. Dodatno, moguće posljedice su nizak nivo ekonomskih aktivnosti, uključujući uvođenje novih tehnologija i inovacija.

Problem predstavlja i **trend starenja lokalnog stanovništva**, o čemu govori i prosječna starost od 37,8 godina, što svrstava Nikšić u stadijum demografske starosti, koji se kreće ka dubokoj demografskoj starosti kod žena i ruralnog stanovništva. Ovakva situacija povezana je sa potencijalnim problemima oko nedostatka radne snage i smanjenja produktivnosti, kao i značajnim brojem teže zapošljivih osoba (na primjer, dugoročno nezaposlene žene iz ruralnih krajeva).

Statistika unutrašnjih migracija za opštinu Nikšić pokazuje **negativan migracioni saldo**, koji je najveći u zemlji i iznosi 626 lica⁷. Tokom 2021. godine građani Nikšića su se u najvećem broju selili u glavni grad (341); Šavnik (306)⁸, Budvu (109), Herceg Novi (45) i Plužine (42).

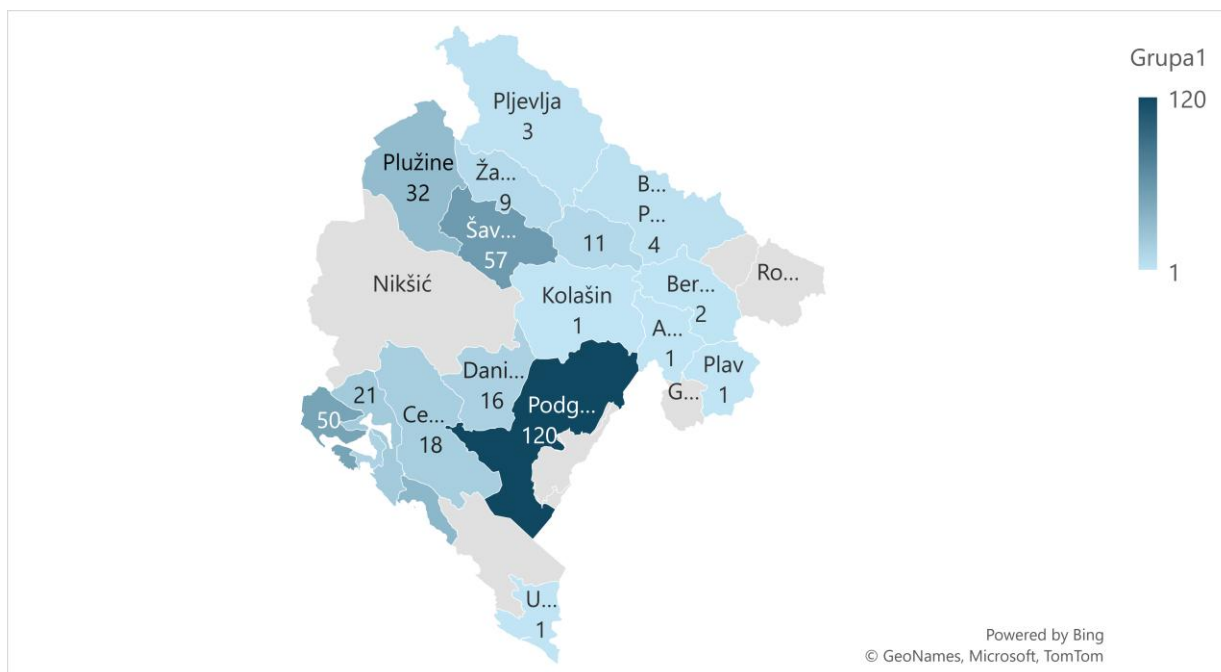

ILUSTRACIJA 8. EMIGRACIJE GRAĐANA NIKŠIĆA – PRIJAVE IZ 2022. GOD.

Što se tiče imigracija, najveći broj doseljenja u Nikšić tokom 2022. registrovan je iz Podgorice (120), Šavnika (57), Herceg Novog (50) i Plužina (32). Građani su najviše dolazili iz opština centralnog regiona (37%), zatim južnog regiona (34%) i sjevernog (29%). Precizni podaci o međunarodnim migracijama nijesu dostupni.

⁷ Monstat, 2022.

⁸ Podatak za opštinu Šavnik nije reprezentativan već je rezultat aktuelnih društveno-političkih okolnosti, što se može vidjeti poređenjem podataka sa prethodnom godinom, kada je broj migracija bio za oko 10 puta manji (Monstat, 2021).

ILUSTRACIJA 9. IMIGRACIJE GRAĐANA NIKŠIĆA – ODJAVE

Istraživanje koje je sproveo UNDP u lokalnim upravama⁹ pokazalo je da **mladi Nikšića**, na skali od 1 do 10, ocjenjuju sa 5,9 svoje zadovoljstvo životom u Crnoj Gori. Oni koji su dali ocjenu 5 ili nižu, kao tri najznačajnija razloga ističu sveukupni kvalitet života (64,3%), mogućnosti za zaposlenje (37,5%) i kvalitet obrazovanja koji im se nudi (9,5%).

Za razliku od velikog broja vršnjaka iz drugih opština, **najveći dio mladih Nikšića ne želi ili nije ni razmišljao o odlasku iz svog grada** (58,2% – ne, 31,4% – ne zna ili odbija da odgovori, a 10,4% – da). Među mladima koji žele da napuste Nikšić, kao glavni razlozi se ističu loši uslovi života, nedovoljno mogućnosti za napredovanje mladih ljudi i nezadovoljstvo položajem mladih.¹⁰

2.3. Obrazovanje u opštini Nikšić

Obrazovne institucije i broj učenika

U Nikšiću se proces obrazovanja odvija kroz jednu JPU „Dragan Kovačević“, koja broji 19 vaspitnih jedinica (vrtića), 21 osnovnu školu (sa područnim odjeljenjima), četiri srednje škole, JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“ i 3 visokoškolske ustanove.

⁹ Istraživanje i procjena lokalnih politika koje se odnose na mlade i potrebe mladih u 15 lokalnih samouprava, UNDP, maj 2022. godine.

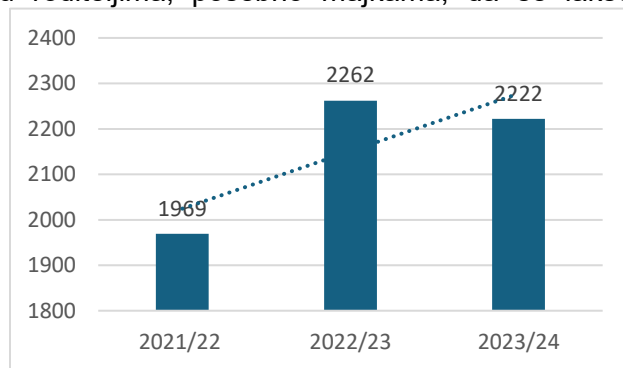
¹⁰ Ibid.

Predškolske ustanove su relevantne za politiku zapošljavanja jer, osim što pružaju sigurno i podsticajno okruženje za djecu, omogućavaju roditeljima, posebno majkama, da se lakše integrišu na tržištu rada i ostvare balans između poslovnih i porodičnih obaveza.

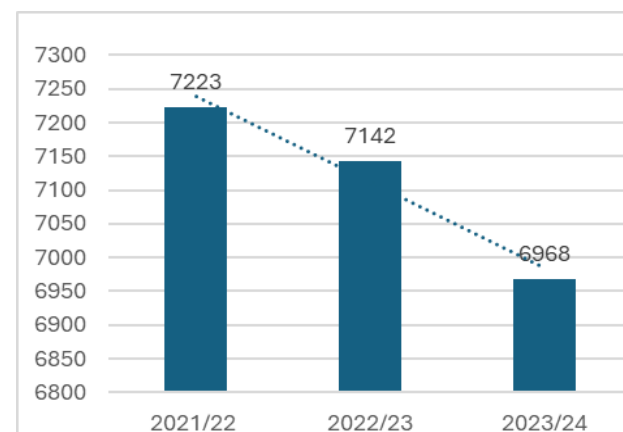
U posljednje tri školske godine u predškolskim ustanovama broj djece je varirao, s 1.969 djece u 2021/22. godini, porastom na 2.262 djece u 2022/23. godini, a zatim blagim padom na 2.222 djece u 2023/24. godini.¹¹ Broj upisane djece je u svim vaspitnim grupama iznad normativa, međutim, taj broj značajno prelazi normativni okvir u jaslenim grupama, u procentu od 100%. Postojeći prostorni kapaciteti nijesu dovoljni, posebno za djecu jaslenog uzrasta. U proceduri je priprema projekta za izgradnju nove vaspitne jedinice u Integralovom naselju, kao i inicijativa za izgradnju nove vaspitne jedinice u Mjesnoj zajednici Kličevo, koja broji 17.000 stanovnika.

Što se tiče **osnovnih škola**, broj upisanih učenika je kontinuirano opadao tokom protekle tri školske godine, s 7.223 učenika u 2021/22. godini na 6.968 učenika u 2023/24. godini. Primjetna je razlika između upisanih djevojčica i dječaka (tokom školske 2022/2023. upisano je 3.753 dječaka, a 3.389 djevojčica, što predstavlja gotovo 10% manji broj upisanih djevojčica u odnosu na dječake).

U opštini funkcioniše **pet srednjih škola**: JU Gimnazija „Stojan Cerović“; JU Prva srednja stručna škola; JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola; JU Srednja stručna škola – Nikšić i JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Dara Čokorilo“. Broj učenika u **srednjim školama** je blago varirao tokom posmatranog perioda, s najviše 2.971 učenikom u 2023/24. godini.

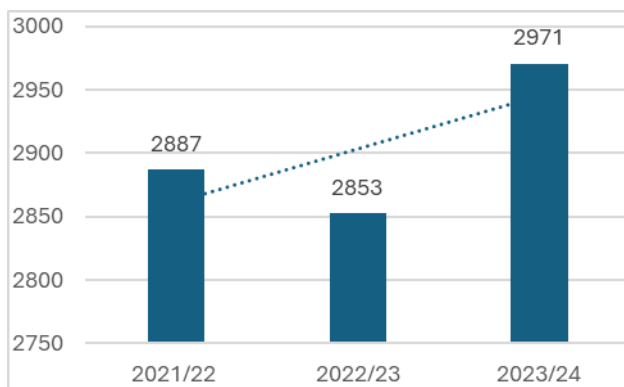

ILUSTRACIJA 10. BROJ DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

ILUSTRACIJA 11. BROJ UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA

¹¹ Informacije preuzete sa veb-stranice: <https://www.skolskastatistika.edu.me>, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija i Unicef Crna Gora, 2024.

ILUSTRACIJA 12. BROJ UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA

U opštini Nikšić postoje tri **visokoškolske ustanove**: Filozofski fakultet, Filološki fakultet i Fakultet za sport i fizičko vaspitanje.

Fakultet	Studijski program	Smjerovi
Filozofski fakultet	Osnovne studije	Filozofija; Sociologija; Istorija; Geografija; Pedagogija; Obrazovanje učitelja; Predškolsko vaspitanje; Obrazovanje učitelja na albanskom jeziku; Psihologija
	Master studije	Filozofija; Sociologija; Psihologija; Pedagogija; Predškolsko vaspitanje i obrazovanje; Istorija; Geografija; Inkluzivno obrazovanje
	Doktorske studije	Filozofija; Sociologija; Pedagogija; Istorija; Geografija
Filološki fakultet	Osnovne studije	Srpski jezik i južnoslovenske književnosti; Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti; Engleski jezik i književnost; Italijanski jezik i književnost; Njemački jezik i književnost; Francuski jezik i književnost; Ruski jezik i književnost
	Master studije	Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti; Srpski jezik i južnoslovenske književnosti; Ruski jezik i književnost; Engleski jezik i književnost; Prevodilaštvo – Engleski jezik; Italijanski jezik i književnost; Francuski jezik i književnost; Njemački jezik i književnost
	Doktorske studije	Jezik i književnost
Fakultet za sport i fizičko vaspitanje	Osnovne studije	Sportski novinari i treneri; Fizička kultura i zdravi stilovi života
	Master studije	Fizička kultura i zdravi stilovi života; Sport, fitnes i turizam
	Doktorske studije	Fizička kultura

ILUSTRACIJA 13. STUDIJSKI PROGRAMI, VISOKOŠKOLSKE USTANOVE NA TERITORIJI OPŠTINE NIKŠIĆ, EVIDENCIJA MP

2.4. Analiza ekonomske situacije na teritoriji opštine Nikšić

Postojeća situacija i ekonomski trendovi

Prema indeksu razvijenosti opština¹², u periodu 2019–2021. u Nikšiću je ovaj pokazatelj bio na nivou od 96,14, što je više u poređenju sa periodom 2016–2018, kada je indeks iznosio 93,54 (Crna Gora = 100). Opština je zabilježila blagi napredak u odnosu na prethodni period, sa osmog na deveto mjesto na rang listi opština, i još uvijek se nalazi u četvrtoj grupi (sa 75%–100% odstupanjem od prosječne vrijednosti indeksa u zemlji).¹³

Indeks razvijenosti JLS 2019–2021.			Indeks razvijenosti JLS 2016–2018.		
Indeks razvijenosti JLS (CG = 100)	Stepen razvijenosti JLS	U odnosu na prosjek CG	Indeks razvijenosti JLS (CG = 100)	Stepen razvijenosti JLS	U odnosu na prosjek CG
96,14	9	75–100%	93,54	8	75–100%

ILUSTRACIJA 14. OCJENA NIVOA RAZVIJENOSTI OPŠTINE NIKŠIĆ¹⁴

Što se tiče indeksa konkurentnosti¹⁵ Opštine Nikšić, za period 2019–2021. on iznosi 89,4, što svrstava opštinu na petnaesto od ukupno 24 mjesta, što je prilično nazadovanje, s obzirom da je tokom prethodnog perioda 2015–2017. ova JLS zauzimala osmo od 23 mjesta. Ovo znači da je u narednom periodu potrebno unaprijediti stanje u *poslovnom okruženju* (demografija, zdravlje, kultura, obrazovanje, osnovna infrastruktura i javni sektor, poslovna infrastruktura) i *poslovnom sektoru* (investicije i preduzetnička dinamika; razvijenost preduzetništva, ekonomski rezultati – nivo i dinamika).

Indeks konkurentnosti JLS 2019–2021.		Indeks konkurentnosti JLS 2015–2017.	
Indeks konkurentnost JLS (CG = 100)	Stepen konkurentnosti JLS	Indeks konkurentnost JLS (CG = 100)	Stepen konkurentnosti JLS
89,4	15	112,4	8

ILUSTRACIJA 15. OCJENA NIVOA KONKURENTNOSTI OPŠTINE, ME, 2023.

Opština Nikšić ima značajne potencijale za unapređenje konkurentnosti, kao što su izuzetno povoljan geografski položaj, razvijena saobraćajna infrastruktura, demografija, obrazovanje, javni

¹² Indeks razvijenosti predstavlja trogodišnje prosječno ponderisano odstupanje standardizovanih vrijednosti osnovnih pokazatelja od nacionalnog prosjeka. Pokazatelji koji ulaze u sastav indeksa razvijenosti izračunati su na osnovu podataka u periodu od tri godine koje prethode postupku ocjenjivanja, i to su: stopa nezaposlenosti, dohodak JLS per capita, budžetski prihodi JLS (sopstveni zakonom ustupljeni) per capita, stopa rasta stanovništva i stopa obrazovanja stanovništva na nivou JLS.

¹³ Stepen razvijenosti jedinica lokalne samouprave Crne Gore za period 2019–2021, preuzeto iz Strategije regionalnog razvoja Crne Gore za period 2023–2027, Vlada Crne Gore, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, 2023.

¹⁴ Lista stepena konkurentnosti jedinica lokalne samouprave za period 2019–2021. godine, Službeni list broj: 008-323/23-1890/4, Podgorica, 12. aprila 2023.

¹⁵ Indeks konkurentnosti predstavlja trogodišnji prosjek pokazatelja poslovnog okruženja i poslovnog sektora, koji se izračunava na osnovu analize kvalitativnih i kvantitativnih podataka na nivou JLS.

sektor, kao i poslovna infrastruktura, zatim značajno prirodno bogatstvo u mineralnim sirovinama, šumama, vodom i poljoprivrednom zemljištu i kulturno-istorijsko nasljeđe. U prošlosti je bila prepoznata kao nosilac crnogorskog ekonomskog razvoja sa razvijenom metalurgijom, elektroprivredom, industrijom, drvoprerađom, mašinskom industrijom, prehrambenom industrijom, ugostiteljstvom i trgovinom. Ekonomija je bilježila rast sve do kasnih osamdesetih godina. Nosioци privrednog razvoja bili su Željezara sa preko 6.000 zaposlenih, Rudnici boksita sa oko 1.350 zaposlenih, „Metalac“ sa 700 radnika, Pivara „Trebjesa“ AD Nikšić sa preko 700 radnika, Mlin, Mljekara, Klanica, Tekstilna industrija „Koni“, „Građevinska radna organizacija Crna Gora“ sa preko 2.600 zaposlenih. Godišnje se zapošljavalo 330 radnika, a broj zaposlenih u 1988. godini dostigao je 22.000.

Strukturne promjene koje su neminovno zahvatile privredu opštine Nikšić rezultirale su nestankom velikih društvenih preduzeća i stvaranjem novih, značajno manjih privrednih subjekata. Primjetna su značajna smanjenja u broju velikih i srednjih preduzeća.

Novostvorena preduzeća, nastala iz velikih sistema, nijesu apsorbovala zaposlene radnike. Neka od njih su danas uspješne kompanije, na tehnološki visokom nivou, sa brendovima prepoznatljivim na domaćim i stranim tržištima. Novostvorena mala i srednja preduzeća trenutno nemaju snagu da postanu motor razvoja privrede ovog grada.

2.5. Ključne grane privrede u opštini Nikšić

Metalska i mašinska industrija i energetika

Nikšić je dugo bio nosilac metalske i mašinske industrije u Crnoj Gori, dok energetika i dalje predstavlja osnov za privredni razvoj Nikšića. U Institutu za crnu metalurgiju AD Nikšić za deset mjeseci 2023. ostvarena je proizvodnja u iznosu od 157.405 €, a do kraja godine se očekuje da će realizovati plan proizvodnje od 280.000 €. Investicija u datom periodu nije bilo. Tokom posmatranog perioda 90% proizvodnje je izvezeno na tržište Bosne i Hercegovine i Slovenije.

U prethodnom periodu, Željezara Nikšić je prolazila kroz organizacione i upravljačke transformacije, uključujući i strukturu privatnog vlasništva, nakon čega se u februaru 2023. godine na njenoj imovini osniva nova firma „EPCG – Željezara Nikšić“ u vlasništvu Elektroprivrede Crne Gore (EPCG). EPCG je novoformiranoj firmi „EPCG – Željezara Nikšić“ ustupila na korišćenje imovinu stečenu kupoprodajnim ugovorom, u cilju pružanja dodatne podrške razvoju solarne i ostalih vidova obnovljivih izvora energije. Biznis planom je predviđeno da rad bude organizovan u četiri segmenta (Solari, Potkonstrukcije, Konstrukcije i Kovačnica), dok je projektovano upošljavanje 304 radnika, u skladu sa biznis planom, tj. potrebama procesa proizvodnje.

Za proizvodnju električne energije koriste se energije vode, sunca i vjetra. „EPCG – Željezara Nikšić“ ima snažnu perspektivu, imajući u vidu da, pored najavljenih velikih projekata u oblasti solarne energije, posjeduje ogromne prostorne i sadržajne kapacitete, što se zapravo reflektuje kroz porast interesovanja potencijalnih investitora. Pogoni i hale imaju krovove ukupne površine od 226.000 m², na kojima planiraju da postave solarne panele, ukupne instalisane snage od 17 megavata (MW), dok bi na slobodnom zemljištu mogli da izgrade fotonaponske sisteme snage do 30 MW. U narednom periodu cilj je da se kroz proces pokretanja saradnje sa inostranim partnerima doprinese razvoju novih ekonomskih prilika i investicija, kao i da kroz diverzifikaciju,

modernizaciju i ojačavanje tehničko-tehnoloških i kadrovskih kapaciteta, „EPCG – Željezara Nikšić“ postane centar poslovnih dešavanja i biznis zona Nikšića.¹⁶

Građevinarstvo

Po podacima iz CRPS-a, postoji 40 registrovanih građevinskih firmi iz Nikšića. Najveći problem u oblasti građevinarstva je deficit kadrovskog resursa i domaće radne snage kako po broju tako i kvalitetu. Središte građevinskih aktivnosti u zadnjih 20 godina bilo je na izgradnji objekata niskogradnje i infrastrukture, a u zadnjih 10 godina intenzivnije su se počeli izgrađivati objekti za kolektivni smještaj od strane privatnih investitora.

Poljoprivreda

Bogati prirodni potencijali i kapaciteti naše opštine, kada je u pitanju razvoj poljoprivrede, nijesu iskorišćeni u potpunosti, odnosno u dovoljnoj mjeri. Uzrok tome je dosta ekstenzivna poljoprivredna proizvodnja, u velikoj mjeri, usitnjenost posjeda, migracija seoskog stanovništva u gradove usljed razvoja industrijske proizvodnje, pretežno staračka domaćinstva u selima, mala ulaganja u infrastrukturu u prethodnom periodu itd. Ipak, primjetan trend povratka ljudi na zapuštena porodična imanja na selima, ekspanzivan rast proizvodnje kravljeg mlijeka, a osim toga, razvoj organske poljoprivrede, odnosno proizvodnja organske hrane je u porastu, posebno zbog osnivanja značajnog broja eko-kampova i etno-sela, koja povlače veliki procenat proizvodnje sa konkretnog područja. U tom smislu poljoprivreda u nikšićkoj opštini pomaže i stimuliše razvoj privrede.

Precizni podaci o stanju u poljoprivredi biće dostupni nakon novog Popisa poljoprivrede. Trenutno su na raspolaganju podaci iz 2010, a u toku su pripreme za novi popis. Prema dostupnim novijim podacima nadležnog ministarstva, u opštini Nikšić ima 1.807 registrovanih poljoprivrednih gazdinstava, što je 12,14% od ukupnog broja u zemlji.¹⁷

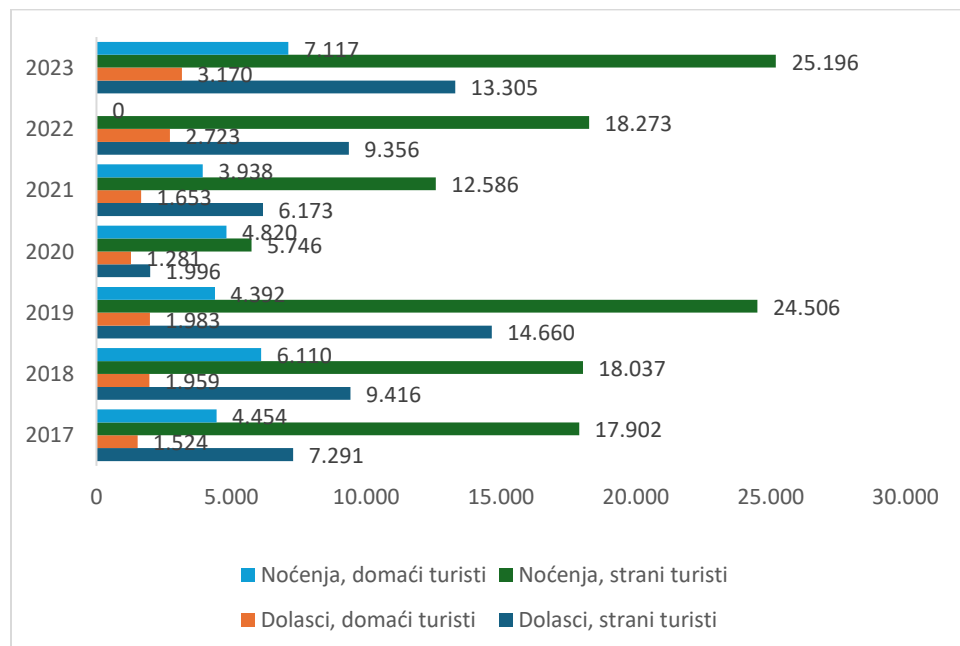
Turizam

Opština Nikšić, sa svojim izuzetnim geografskim položajem, pogodnim klimatskim uslovima, unaprijeđenom saobraćajnom infrastrukturom i velikim brojem prirodnih i kulturnih potencijala, predstavlja neodvojivi dio cjelokupne turističke ponude Crne Gore. Prirodni turistički motivi (planine, jezera, rijeke, visoravni, pećine, hidrografske posebnosti, reljef, klima, zaštićeni prirodni predjeli, biljni i životinjski svijet), antropogeni motivi (arheološka nalazišta, tvrđave, mostovi, stećci, rimski putevi), sakralni objekti (manastiri, crkve, džamija), ambijentalni i pejzažni motivi (naselja, bulevari, parkovi, planinski pejzaž), arhitektura, kulturni motivi (jezik, kultura, etno-nasljeđe, običaji), institucije kulture, infrastruktura, suprastruktura (turističke agencije, hoteli, apartmani, ski-centar, seoska domaćinstva, vinarija, objekti za zabavu i rekreaciju, galerije, tržni centri), kao i značajni ljudski resursi (srednja turistička škola, vodiči raznih profila, filozofski i filološki fakultet, institucije kulture i sl.) – samo su neki od pokazatelja da Nikšić posjeduje značajne kapacitete za razvoj cjelogodišnje, atraktivne i konkurentne turističke ponude, namijenjene raznovrsnim ciljnim grupama i njihovim preferencijama. Na navedenim osnovama strateški su prepoznati vidovi turizma koje treba razvijati u budućem periodu i to: ruralni, vjerski,

¹⁶ Analiza poslovanja crnogorske privrede u 2023. godini, Privredna komora Crne Gore, decembar 2023.

¹⁷ Registar poljoprivrednih gazdinstava, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/bb20e217-c9b4-454b-8db5-e96f03c25164>.

kulturni i aktivni turizam. Zadnjih godina organizacijom velikog broja festivala i manifestacija različitog sadržaja Nikšić je prepoznat kao festivalski grad u koji dolaze mladi ljudi. Nikšić nema hotel sa 4*, pa je i turistički promet manji nego što bi objektivno u odnosu na raznolikost turističkih motiva mogao da bude. Povećanje smještajnih kapaciteta moglo bi da podstakne razvoj i zapošljavanje u sektoru kongresnog i sportskog turizma.

ILUSTRACIJA 16. DOLASCI I NOĆENJA DOMAĆIH I STRANIH TURISTA, 2017–2023, MONSTAT I TO NIKŠIĆ

Posmatrajući trend dolazaka turista u periodu 2017–2023. godine, uočava se značajan rast njihovog broja od 2017. do 2019. godine, nakon čega dolazi do pada u 2020. godini, zbog pandemije COVID-19. Tokom kriznog perioda pandemije, broj domaćih posjetilaca je ipak ostao relativno stabilan. Broj dolazaka postepeno se oporavlja u 2021. i 2022. godini, da bi 2023. godine gotovo dostigao nivo uspjeha iz 2019. godine. Atraktivnost Nikšića potvrđuju i podaci o strukturi noćenja, s obzirom da se broj dolazaka i stranih i domaćih turista u posmatranom periodu udvostručio. Udio stranih je konstatno snažniji, pa je, na primjer, u rekordnoj 2019. godini razlika u korist stranih posjetilaca bila preko 20.000 noćenja. Iako su od 2017. godine noćenja stranih turista zabilježila značajno povećanje od 40,74%, a noćenja domaćih turista povećala su se za čak 59,78%, potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se iskoristio veliki potencijal opštine. Tokom 2023. godine, u Nikšiću je ostvareno 0,6% od ukupnog broja dolazaka u zemlji i 0,2% od ukupnog broja noćenja.¹⁸

Drvoprerada

Drvoprerada, kao privredna grana zasnovana na prirodnim resursima, u opštini Nikšić ima značajan potencijal za dalji razvoj i napredak. Površina opštine Nikšić u hektarima iznosi 213.276,63 ha, od čega je 70,% ili 149.426,48 ha površina pod šumom, dok je 10,8% ili 23.079,12

¹⁸ Dolasci i noćenja turista u 2023. godini, ukupno, Saopštenje, 26. 2. 2024, Monstat, mart 2024.

ha pod šumskim zemljištem. Ukupna površina teritorije opštine Nikšić koja se nalazi pod šumom i šumskim zemljištem iznosi 172.505,60 ha ili 80,9%. U državnom vlasništvu se nalazi 52% šuma, a u privatnom 48%. Oko 70% šuma pripada niskom rastinju, odnosno šumi slabog kvaliteta. Šume i šumsko zemljište predstavljaju ogroman resurs, čijom bi se pravilnom valorizacijom dao jak stimulans rastu zaposlenosti, investicija i privrednog rasta lokalne ekonomije.

Prema zvaničnim podacima CRPS-a, trenutno je u opštini Nikšić registrovano 19 preduzetnika koji se bave trgovinom drveta, dok se djelatnostima proizvodnje, rezanja i obrade drveta bavi 16 preduzetnika.

Poseban značaj za dalji privredni razvoj konkurentne sposobnosti MMSP-a u Nikšiću ima njihovo podsticanje na **udruživanje u tzv. klastere**. U opštini Nikšić je 2017. godine osnovan drveni klaster „NIK Drvo“ i kao takav daje primjer i privrednicima iz drugih oblasti.

Zanatstvo

Prema evidenciji Sekretarijata za finansije, razvoj i preduzetništvo, u Nikšiću je za period 2008–2023. godina aktivan 501 zanatski djelatnik. Najveći broj se odnosi na pružanje usluga, kao što su frizerske, kozmetičarske, krojačke, auto-mehaničarske, popravka telefona, kućnih aparata, sitni građevinski radovi i slično. Registrovan je manji broj obučara, zlatara, časovničara. Što se tiče proizvodnje, najviše je pekara, proizvođača kolača i krojača. Veoma je mali broj registrovanih zanatlija koji se bave izradom nakita, suvenira i drugih predmeta.

Razvoj zanata na lokalnom nivou svakako nije prioritetna grana privrede, ali mogao bi da utiče povoljno na povećanje radnih mjesta, ako se planira kao direktan odgovor na već postojeću tražnju u strateškim razvojnim oblastima grada: Na primjer: zidarske usluge, instalaterske usluge: vodovodne instalacije, instalacije električnih sistema, grijanje i klimatizacija, postavljanje krovova, postavljanje fasadnih obloga (građevinarstvo); zavarivačke usluge, obrada metala, izrada metalnih konstrukcija i čeličnih okvira (metalurgija); zatim stolarske usluge za drvoprerađu itd.

Aktivni poslovni i privredni subjekti u opštini

Prema podacima Monstata, broj aktivnih **poslovnih subjekata** u Nikšiću je u periodu od 2019. do 2022. godine u blagom porastu i kretao se od 1.878 poslovnih subjekata 2019. godine do 2.169 poslovnih subjekata 2022. godine, što je oko 5% od ukupnog broja u zemlji.

2019.		2020.		2021.		2022.	
ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %
1.878	5,4	1.979	5,3	2.065	5,2	2.169	4,8

ILUSTRACIJA 17. BROJ AKTIVNIH POSLOVNIH SUBJEKATA, MONSTAT, 2023.

U tabeli ispod je prikazan je pregled broja privrednih subjekata **koji su predali finansijske iskaze**, kao i informacije o broju zaposlenih i bruto zaradama u gradu Nikšiću za 2021. i 2022. godinu. U ovoj kategoriji uočava se smanjenje broja privrednih subjekata sa 1.933 u 2021. na 1.894 u 2022. godini. Iako je došlo do smanjenja u broju subjekata, zaposlenost je porasla sa 10.322 zaposlena u 2021. na 11.231 zaposlenog u 2022. godini. Ovo može ukazivati na trend koncentracije radne snage u manjem broju subjekata ili na povećanu produktivnost određenih sektora.

Kada je u pitanju bruto zarada privrednih subjekata koji su predali finansijski iskaz u roku, takođe je zabilježen značajan porast. Dok je ukupan iznos bruto zarada bio 78.203.590 € u 2021. godini, u 2022. godini taj iznos je povećan na 97.489.618 €. Ovo povećanje je najvjerovatnije rezultat povećanja minimalne zarade, koje je utvrdila Vlada Crne Gore a važi od 1. januara 2022. godine.

Broj privrednih subjekata		Broj zaposlenih		Bruto zarade (€)	
2021.	2022.	2021.	2022.	2021.	2022.
1.933	1.894	10.322	11.231	78.203.590	97.489.618

ILUSTRACIJA 18. PREGLED BROJA PRIVREDNIH SUBJEKATA KOJI SU PREDALI FINANSIJSKE ISKAZE, ZAPOSLENIH I ZARADA, UPRAVA PRIHODA I CARINA CRNE GORE

Struktura privrede

Što se tiče strukture privrede u opštini, mikro i mala preduzeća predstavljaju temeljnu strukturu. U 2022. godini, većina privrednih subjekata (čak 92,45%) u kategoriji je mikropreduzeća¹⁹, a oko polovine zapošljava 1 radnika ili nijednog. Oko 5,81% privrednih subjekata Nikšića pripada kategoriji malih preduzeća. Privreda Nikšića uključuje manje od 2% preduzeća koja zapošljavaju preko 50 zaposlenih (srednja i velika preduzeća). Ipak, s obzirom na ekonomsku situaciju u zemlji, treba naglasiti da je Nikšić među malobrojnim opštinama koje imaju velika preduzeća (ukupno 9 od 25).

ILUSTRACIJA 19. BROJ PRIVREDNIH SUBJEKATA PO VELIČINI, UPRAVA PRIHODA I CARINA CRNE

Broj privrednih subjekata (ukupno)	0–1 zaposlenog	2–5 zaposlenih	6–10 zaposlenih	11–50 zaposlenih	51–250 zaposlenih	Preko 250 zaposlenih
1.894	942	651	158	110	29	4

GORE

Raspodjela radne snage po veličini privrednih subjekata u opštini Nikšić varira u skladu sa veličinom preduzeća, pri čemu veća preduzeća dominiraju u ukupnom broju zaposlenih, dok mala preduzeća čine veći dio ukupnog broja subjekata, ali sa manjim brojem zaposlenih po subjektu. Očigledan je doprinos zapošljavanju i rastu kroz funkcionisanje srednjih preduzeća, gdje je zaposleno oko 27,17%, dok svaka peta osoba radi u privrednom subjektu sa 11–50 zaposlenih. Sa druge strane, mikropreduzeća sa 0–1 zaposlenim čine značajan dio ukupnog broja privrednih subjekata, ali imaju ograničen uticaj na ukupan broj zaposlenih, sa samo 915 radnika u ovoj kategoriji. Slično tome, i preduzeća sa 2–5 zaposlenih doprinose ukupnom broju zaposlenih sa 1.908 radnika.

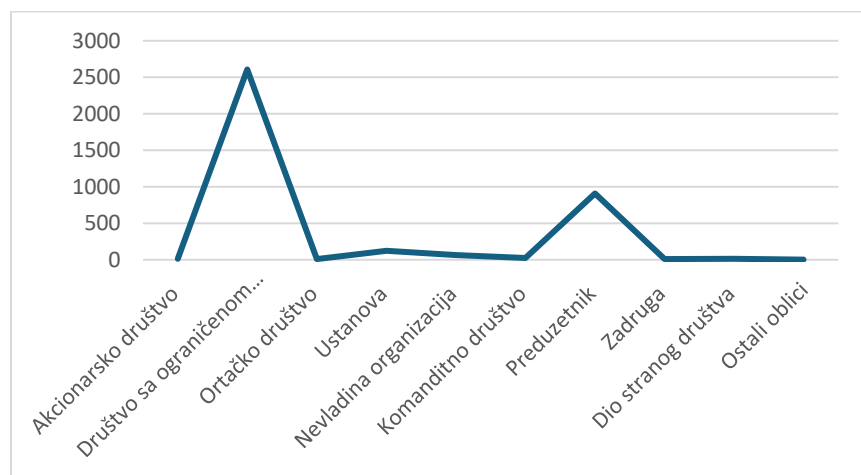
Broj zaposlenih (ukupno)	0–1 zaposlenog	2–5 zaposlenih	6–10 zaposlenih	11–50 zaposlenih	51–250 zaposlenih	Preko 250 zaposlenih
11.231	915	1.908	1.170	2.180	3.052	2.006

¹⁹ Prema klasifikaciji po broju zaposlenih, prometu i aktivi na godišnjem nivou, preduzeća se dijele na mikro, mala, srednja i velika: mikropreduzeća – do 10 zaposlenih, promet do 700.000 €, aktiva do 350.000 €; mala preduzeća – od 10 do 50 zaposlenih, promet od 700.000 € do 8.000.000 €, aktiva od 350.000 € do 4.000.000 €; srednja preduzeća – od 50 do 250 zaposlenih, promet od 8.000.000 € do 40.000.000 €, aktiva od 4.000.000 € do 20.000.000 €; velika preduzeća – preko 250 zaposlenih, preko 4.000.000 € prometa, aktiva preko 20.000.000 €.

ILUSTRACIJA 20. BROJ ZAPOSLENIH PO VELIČINI PRIVREDNIH SUBJEKATA, UPRAVA CARINA I PRIHODA CRNE GORE

Analiza podataka o broju privrednih subjekata, prihodima, zaradama i broju zaposlenih po sektorima djelatnosti, ukazuje na značajne varijacije u strukturi privrede opštine Nikšić. **Snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom** ima najveće učešće u prihodima sa 36,3%, što naglašava ključnu ulogu energetskog sektora. **Prerađivačka industrija** zauzima drugo mjesto sa učešćem od 23,4%, dok sektor **trgovine na veliko i malo** ima značajan udio od 14,7%. **Građevinarstvo** takođe igra važnu ulogu sa učešćem od 9,2%, dok sektor saobraćaja i skladištenja doprinosi sa 7,8% prihoda. **Stručne, naučne i tehničke djelatnosti** takođe su značajne sa udjelom od 2,9% u ukupnim prihodima opštine.

Najzastupljeniji oblik organizovanja privrednih subjekata u opštini je *društvo sa ograničenom odgovornošću* (81,5%). *Preduzetnici* takođe imaju značajan udio, sa 28,6% subjekata. Ostali oblici organizovanja, poput *akcionarskih društava, ortačkih društava ili zadruga*, pojavljuju se u manjem broju. Ustanove nijesu zastupljene u velikoj mjeri, ali su značajne za opšte funkcionisanje društva, a takođe i nude stabilna radna mjesta. Broj nevladinih organizacija nije veliki, ali predstavlja potencijal za dalji rast, posebno za razvoj socijalnih preduzeća i pružanje usluga u zajednici.

ILUSTRACIJA 21. BROJ AKTIVNIH PRIVREDNIH SUBJEKATA PO OBLIKU ORGANIZOVANJA, 2022, CRPS

Podrška unapređenju poslovnog ambijenta i preduzetništva

U cilju unapređenja poslovnog ambijenta i povećanja konkurentnosti proizvoda, Crna Gora je donijela stimulatívni paket mjera podrške poslovnim subjektima koji imaju registrovana preduzeća na njenoj teritoriji. Opština Nikšić je paralelno donijela Odluku o olakšicama i podsticajima namijenjenim privrednim subjektima koji svoju djelatnost obavljaju u biznis zoni „Istok“. Komparativna prednost opštine Nikšić, kada su u pitanju **biznis zone**, jeste da potencijalni investitor koji dođe u Nikšić sa željom da investira ima na raspolaganju veliki broj brounfield lokacija koje su vezane za određene industrijske grane.

Biznis zona „Istok“ je veličine 71,24 ha, od kojih je 63,17 ha svojina kompanije „EPCG – Željezara Nikšić“, u čijem okviru postoji i industrijski željeznički kolosjek, kojim se uspostavlja veza sa Podgoricom, Barom i Beogradom, i koja je potpuno infrastrukturno opremljena. Opremanje ostalog dijela biznis zone je u nadležnosti Opštine Nikšić, a za kompanije su predviđene brojne olakšice pri poslovanju.

Na području Nikšića uz rijeku Gračanicu Prostorno-urbanističkim planom opštine Nikšić predviđena je **industrijska zona**. Planirano je da se uređenjem zone stvore uslovi za ustupanje lokacija za preduzetnike koji će u ovom prostoru da razvijaju biznis u cilju podsticanja ekonomskog rasta i zapošljavanja. Projekat je rađen na način da se prvenstveno sanira i rekultiviše devastirani priobalni dio Gračanice i formira lokacija za davanje u zakup zainteresovanim korisnicima prostora.

Privredni subjekti koji su registrovani i obavljaju djelatnost u Nikšiću imaju pravo na različite mjere dodatne podrške Vlade Crne Gore kroz programe za unapređenje konkurentnosti privrede u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100%.

U godišnjem izvještaju Privredne komore Crne Gore za 2023. godinu²⁰ navodi se da se, koristeći sredstva Evropske unije i Svjetske banke, Agrobudžeta, kao i sopstvena sredstva privrednika, u Crnoj Gori tokom posljednjih godina značajno investiralo kako u primarnu proizvodnju tako i u prerađivačke kapacitete, pa je u Nikšićkoj župi počeo sa radom pogon za preradu voća, a otvoreno je i dosta manjih proizvodnih kapaciteta za proizvodnju sokova od domaće sirovine. Od većih proizvodnih kapaciteta koji se odnose na solarne elektrane, važno je pomenuti elektranu Čevo od 5 MW i solarne elektrane u krugu Željezare Nikšić od 1,7 MW i 2,0 MW.

Za snažniji razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća u Nikšiću, od velikog je značaja dalji razvoj poslovne infrastrukture, i to: **poslovnih inkubatora, tehnoloških parkova, industrijskih parkova/zona i centara izvrsnosti**.

U Nikšiću djeluje **Inovaciono-preduzetnički centar Tehnopolis**, neprofitno privredno društvo sa ograničenom odgovornošću, kome je osnivač i 100% vlasnik Vlada Crne Gore. Aktivnosti IPC-a Tehnopolis su organizovane kroz rad tri centra, i to: Centra za razvoj preduzetništva i upravljanje projektima, Centra za programske aktivnosti, istraživanja i razvoj i Centra za podršku poslovanju. IPC Tehnopolis je pozicioniran na tržištu kao jedan od ključnih aktera u oblasti razvoja inovacija i preduzetništva u Crnoj Gori, dok je na teritoriji zapadnog Balkana i Evropske unije prepoznat kao pouzdan i respektabilan partner kroz implementaciju blizu 40 međunarodnih projekata sa mrežom od preko 150 partnerskih institucija.

3. TRŽIŠTE RADA

3.1. Zapošljavanje i prihodi po sektorima

Kada je riječ o zapošljavanju, trgovina na veliko i malo zapošljava najveći broj radnika (20,1%), zatim prerađivačka industrija (17,5%). Građevinarstvo zapošljava 14,2% radne snage, zatim slijede snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom (9,9%), sektor saobraćaja i

²⁰ Analiza poslovanja crnogorske privrede u 2023. godini, Privredna komora Crne Gore, decembar 2023.

skladištenja (7,3%), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (7,1%), usluge smještaja i hrane (6,5%), te stručne, naučne i tehničke djelatnosti (5,6%).

Prosječna zarada u opštini Nikšić za 2023. godinu iznosila je 966 € u bruto iznosu, odnosno 778 € bez poreza i doprinosa. Prema prognozama Vlade²¹, prosječna zarada na nivou zemlje će u naredne 3 godine rasti za oko 4%–5%, ali do realnog rasta zarada neće doći zbog približnih očekivanih vrijednosti godišnje inflacije (od 2% do 5%).

Imajući u vidu iznesene podatke, može se zaključiti da neki sektori, iako proizvode obimne rezultate, sa aspekta zapošljavanja i dugoročnog razvoja opštine mogu da budu nepovoljni. Naime, kvalitet zaposlenja (trajanje ugovora, visina naknada i zaštita na radu) u manjoj mjeri je zadovoljavajući u sektorima trgovine, građevinarstva, turizma. Zato, razvoj drugih sektora, koji generišu dostojanstvene poslove i dodatnu vrijednost, posebno za domaću radnu snagu, poput održive energije, prerađivačke industrije, naučne i tehničke djelatnosti, može da bude od suštinskog značaja za održivi razvoj Nikšića.

	Broj privrednih subjekata	0–1 zap.	2–10 zap.	11–50 zap.	51–250 zap.	preko 250 zap.	Prihodi (€)	Prihodi – učešće %	Broj zap.	Zaposl. – učešće %	Bruto zarade (€)	Bruto zarade Učešće (%)
<i>Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo</i>	43	23	17	3	0	0	6.789.396	0,5	126	1,1	837.455	0,9
<i>Vađenje rude i kamena</i>	14	6	6	1	1	0	10.012.107	0,7	135	1,2	1.437.693	1,5
<i>Prerađivačka industrija</i>	207	90	84	23	10	0	336.905.112	23,4	1.968	17,5	16.252.770	16,7
<i>Snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom</i>	3	2	0	0	0	1	522.469.092	36,3	1.111	9,9	20.501.143	21,0
<i>Snabdijevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama</i>	12	4	5	1	2	0	17.618.397	1,2	421	3,7	4.229.341	4,3
<i>Građevinarstvo</i>	209	107	85	12	3	2	132.110.121	9,2	1.595	14,2	13.992.917	14,4
<i>Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila</i>	545	279	231	30	5	0	211.997.164	14,7	2.256	20,1	14.202.526	14,6

²¹ Program ekonomskih reformi (PER) 2024–2026, Ministarstvo finansija, 2024.

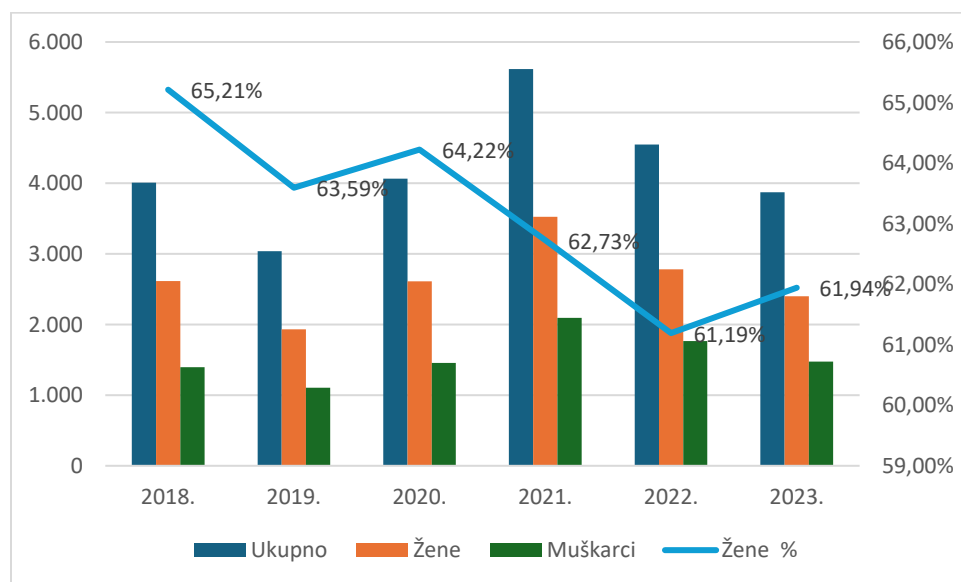
<i>Saobraćaj i skladištenje</i>	175	79	78	16	2	0	112.275.307	7,8	817	7,3	7.271.582	7,5
<i>Usluge smještaja i hrane</i>	192	77	105	8	2	0	21.825.271	1,5	733	6,5	4.441.157	4,6
<i>Informisanje i komunikacija</i>	40	25	14	0	1	0	3.054.340	0,2	140	1,2	1.223.516	1,3
<i>Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja</i>	3	3	0	0	0	0	0	0,0	3	0,0	9.904	0,0
<i>Poslovanje nekretninama</i>	9	7	1	1	0	0	1.118.584	0,1	29	0,3	209.616	0,2
<i>Stručne, naučne i tehničke djelatnosti</i>	211	121	82	7	1	0	41.990.991	2,9	634	5,6	4.291.730	4,4
<i>Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti</i>	51	30	14	4	2	1	10.903.298	0,8	799	7,1	5.524.318	5,7
<i>Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje</i>	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
<i>Obrazovanje</i>	18	8	10	0	0	0	329.922	0,0	38	0,3	155.205	0,2
<i>Zdravstvena i socijalna zaštita</i>	48	3	42	3	0	0	3.573.328	0,2	206	1,8	1.848.536	1,9
<i>Umjetnost, zabava i rekreacija</i>	28	21	6	1	0	0	2.958.476	0,2	77	0,7	414.150	0,4
<i>Ostale uslužne djelatnosti</i>	86	57	29	0	0	0	2.483.321	0,2	143	1,3	646.059	0,7
UKUPNO	1.894	942	809	110	29	4	1.438.414.227	100,0	11.231	100,0	97.489.618	100,0

ILUSTRACIJA 22. PREGLED PODATAKA O BROJU PRIVREDNIH SUBJEKATA, PRIHODIMA, ZARADAMA, ZAPOSLENIMA PO SEKTORIMA DJELATNOSTI, PRIVREDNA KOMORA CG

3.2. Nezaposlenost u opštini Nikšić

Na evidenciji Biroa rada Nikšić na dan 5. 9. 2023. godine bila su **3.873 nezaposlena lica**. Prosječna stopa nezaposlenosti u Nikšiću za 2023. godinu iznosila je 19,46%, što znači da gotovo svaka peta radno sposobna osoba u ovoj opštini nije imala posao. U poređenju s nacionalnom stopom nezaposlenosti od 14,35%, zabilježena stopa u Nikšiću bila je viša za 5,11 procentnih poena.

Iako postoje godišnje varijacije, može se primijetiti trend opadanja ukupne nezaposlenosti od 2018. do 2023. godine, s izuzetkom povećanja u 2021. godini. Iako se ukupna nezaposlenost smanjuje, značajno veći udio među nezaposlenim osobama konstantno čine **žene**. Njihovo učešće u nezaposlenosti se u posmatranom periodu kretalo između 61,19% i 65,21%, što predstavlja razlog za zabrinutost. Iako postoji pozitivan trend, što se manifestuje kroz blago smanjenje broja nezaposlenih žena u posljednjih pet godina za pet procenata, neophodno je ubrzanje postizanja boljih rezultata.

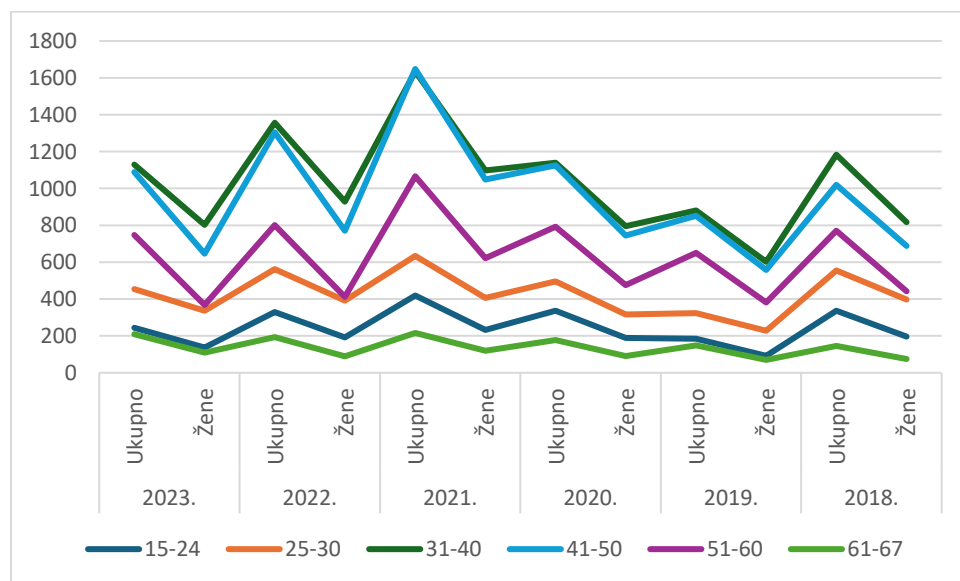
ILUSTRACIJA 23. BROJ NEZAPOSLENIH U OPŠTINI, UKUPNO I PO POLU, MONSTAT, 2018–2023.

Ako posmatramo **starosnu strukturu** nezaposlenih lica na evidenciji Biroa rada Nikšić na dan 5. 9. 2023. godine – lica starosti do 30 godina bilo je 698 ili 18,02%, lica starosti od 30 do 50 godina bilo je 2.218 ili 57,27% i lica preko 50 godina bilo je 957 ili 24,71%.

Starosne grupe od **31 do 50 godina** najviše su pogođene nezaposlenošću, pri čemu se broj nezaposlenih u ovim grupama često kretao iznad hiljadu. Unutar ovih grupa, posebno su pogođene bile žene.

Trend smanjenja broja nezaposlenih primjetan je u svim starosnim grupama u 2023. godini u odnosu na prethodne godine, što može ukazivati na određeni napredak u rješavanju problema nezaposlenosti.

Mlađe starosne grupe (15–24 godine) pokazuju manje konzistentne trendove, ali se takođe primjećuje smanjenje broja nezaposlenih u ovim grupama u posljednjim godinama, što može biti rezultat većeg priliva mladih na tržište rada ili poboljšanih prilika za zapošljavanje. Međutim, uprkos pozitivnim trendovima, gotovo svaka peta mlada osoba je nezaposlena.

ILUSTRACIJA 24. BROJ NEZAPOSLENIH, STAROSNA STRUKTURA, UKUPNO I PO POLU, 2018–2023, MONSTAT

Evidentan je problem **dugoročne nezaposlenosti**. Naime, na dan 5. 9. 2023. godine, 2.819 nezaposlenih lica ili **72,79%** na evidenciji se nalaze duže od godinu dana. Tokom proteklih pet godina, uočava se smanjenje broja osoba koje su tražile posao duže od tri godine. Naime, u 2023. godini, ukupno 1.236 osoba tražilo je posao duže od tri godine, što je značajno manje u odnosu na prethodne godine. Takođe, primjećuje se smanjenje broja žena u ovoj kategoriji.

Godina	Ukupno / žene	Do 1 godine	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine
2023.	Ukupno	1.054	1.583	1.236
	Žene	622	997	780
2022.	Ukupno	1.417	2.033	1.098
	Žene	833	1.261	689
2021.	Ukupno	2.959	1.343	1.316
	Žene	1.805	840	879
2020.	Ukupno	2.101	739	1.227
	Žene	1.332	494	786
2019.	Ukupno	910	1.118	1.010
	Žene	561	764	607
2018.	Ukupno	1.482	1.652	876
	Žene	997	1.140	478

ILUSTRACIJA 25. DUŽINA ČEKANJA NA ZAPOSLENJE, 2018–2023, MONSTAT

U **kvalifikacionoj strukturi** ukupnog broja nezaposlenih, na evidenciji Biroa rada Nikšić na dan 5. 9. 2023. godine dominantno učešće imaju lica sa III, IV i V nivoom kvalifikacija obrazovanja –

58,46% (2.264 lica), zatim lica sa I i II nivoom kvalifikacija obrazovanja – 23,29% (902 lica) i visokoškolci (VI, VII i VIII nivo) – 18,25% (707 lica).

U periodu od 2018. do 2023. godine, trendovi nezaposlenosti kod niskokvalifikovane radne snage su neutralni do pozitivni, dok je napredak očigledan u smanjenju nezaposlenosti među osobama sa srednjim obrazovanjem. **Negativan trend je evidentiran u kategoriji visokokvalifikovanih radnika**, gdje se udio nezaposlenih povećavao tokom posmatranog perioda. Naime, udio nezaposlenih sa nižim obrazovanjem smanjio se sa 20,51% na 18,92%. Što se tiče srednje kvalifikovane radne snage, njihov broj u ukupnom broju nezaposlenih lica opao je sa 34,14% u 2018. na 29,09% u 2023. godini. Međutim, udio nezaposlenih sa visokim obrazovanjem povećao se sa 11,31% u 2018. na 17,47% u 2023. godini.

Godina	Ukupno / žene	Nivo/podnivo kvalifikacija obrazovanja ²²										
		I-1	I-2	II	III	IV-1	IV-2	V	VI	VII-1	VII-2	VIII
2023.	Ukupno	185	594	123	916	1.283	8	57	158	507	39	3
	Žene	118	340	66	457	869	1	33	102	380	30	3
2022.	Ukupno	194	656	148	1.067	1.571	4	65	178	611	49	5
	Žene	126	365	79	538	1.045	0	45	108	437	36	4
2021.	Ukupno	223	800	217	1.323	1.942	9	82	211	753	51	7
	Žene	139	487	146	718	1.278	1	61	130	524	37	3
2020.	Ukupno	64	401	166	882	1.394	10	78	164	846	56	6
	Žene	40	240	112	487	916	0	59	94	623	38	3
2019.	Ukupno	40	326	144	687	1.010	11	64	123	584	42	7
	Žene	25	198	88	377	654	0	48	70	437	32	3
2018.	Ukupno	78	483	167	924	1.394	11	77	118	703	50	5
	Žene	49	298	107	518	954	0	61	71	517	37	3

ILUSTRACIJA 26. NEZAPOSLENA LICA PREMA STEPENU STRUČNE SPREME I POLU, 2018–2023, MONSTAT

3.2.1. Lica u osjetljivom položaju na tržištu rada Lica sa invaliditetom

U nepovoljnom položaju na tržištu rada su svakako lica sa invaliditetom, koja se suočavaju sa brojnim fizičkim i drugim preprekama na putu ka osamostaljenju.

Najveći broj lica u opštini Nikšić je sa umjerenim invaliditetom, i više je osoba ženskog pola²³. Osobe sa invaliditetom imaju pravo da u skladu sa zakonom ostvare novčanu nadoknadu za vrijeme nezaposlenosti, novčanu pomoć i nadoknadu troškova prevoza za vrijeme obrazovanja i osposobljavanja, jednokratnu novčanu pomoć i nadoknadu putnih i selidbenih troškova, ako zasnjuju radni odnos na neodređeno vrijeme van mjesta prebivališta.

Pol	Laki invaliditet od 20% do 49%	Umjereni invaliditet od 50% do 79%	Teški invaliditet od 80% do 100%	Ukupno
-----	--------------------------------	------------------------------------	----------------------------------	--------

²² Podnivo I-1 – bez školske spreme; podnivo I-2 – završena osnovna škola; nivo II – niže stručno obrazovanje; nivo III – srednje stručno obrazovanje u trajanju od 3 godine; podnivo IV-1 – srednje opšte i stručno obrazovanje u trajanju od 4 godine; podnivo IV-2 – kvalifikacija majstor i V – SSS; nivo V – kvalifikacija višeg stručnog obrazovanja; nivo VI – kvalifikacija visokog obrazovanja – 180 ECTS; podnivo VII-1 – kvalifikacija visokog obrazovanja (240, 180 + 60, 300, 360 ECTS); podnivo VII-2 – kvalifikacija visokog obrazovanja (180 + 120, 240 + 60 ECTS); nivo VIII – kvalifikacija visokog obrazovanja (300 + 180 ECTS).

²³ Baza podataka ZZZCG – PJ Nikšić.

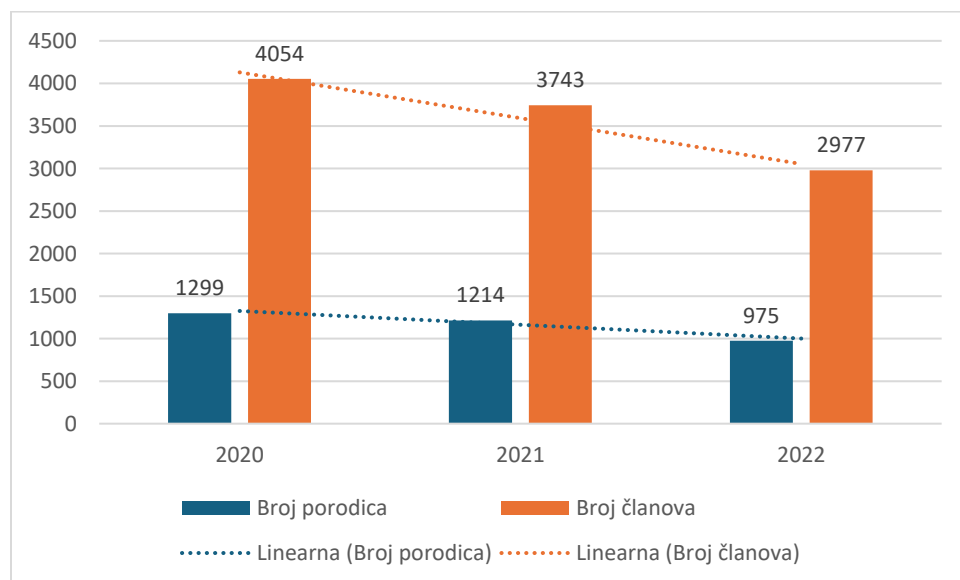
Muškarci	22	80	1	103
Žene	84	138	3	225

ILUSTRACIJA 27. BROJ NEZAPOSLENIH LICA SA INVALIDITETOM PO POLU I KATEGORIJI INVALIDNOSTI ZA 2022. GODINU, ZZZCG

Korisnici materijalnog obezbjeđenja

Analiza korisnika materijalnog obezbjeđenja²⁴ u periodu od 2020. do 2022. godine pokazuje značajne promjene u broju porodica i broju članova koji su ostvarili ovo pravo: za samo tri godine broj porodica i članova je smanjen za četvrtinu (-24,94% porodica i -26,57% članova). Između ostalog, rezultat je postignut zahvaljujući saradnji CSR i ZZZCG u pružanju mjera socijalne aktivacije te sprovođenju mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja.

U 2020. godini, broj porodica korisnika materijalnog obezbjeđenja iznosio je 1.299, sa ukupno 4.054 člana. Zatim je u 2021. godini ovaj broj smanjen na 1.214 porodica, dok je broj članova iznosio 3.743. Nakon toga, u 2022. godini, zabilježen je dalji pad, pri čemu je broj porodica korisnika materijalnog obezbjeđenja iznosio 975, sa ukupno 2.977 članova.

ILUSTRACIJA 28. KORISNICI PRAVA MATERIJALNOG OBEZBJEĐENJA, MJESEČNI PROSJEK, MONSTAT

Romi i Egipćani

Pripadnici romske i egipćanske populacije predstavljaju kategoriju najteže zapošljivih lica iz više razloga: nizak nivo obrazovanja ili neadekvatno obrazovanje; diskriminacija; briga o mnogobrojnoj porodici, nedostatak podrške itd.²⁵ Zavod za zapošljavanje realizuje niz mjera i aktivnosti usmjerenih na uključivanje Roma i Egipćana na tržište rada (pomoć prilikom prve prijave na evidenciju nezaposlenih lica; edukativne radionice; uključivanje u programe javnih radova;

²⁴ Statistika socijalne zaštite, Monstat, 2021–2023.

²⁵ Lokalni akcioni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana do 2022. godine, Opština Nikšić.

uključivanje u programe stručnog osposobljavanja i prekvalifikacije; posredovanje u sezonskom zapošljavanju; aktivacija korisnika MOP-a; uključivanje u obuke – za pomoćnika građevinskog keramičara, ženskog frizera, auto-mehaničara, higijeničarke, sobarice, pomoćne kuvare, kurseve informatičkog opismenjavanja...). Praksa je pokazala da su javni radovi dobar način podsticanja ove grupe nezaposlenih lica za uključivanje u tržište rada, ali, nažalost, to su samo poslovi čišćenja i uređenja, koji imaju određeni period trajanja. Sa posebnom pažnjom je potrebno planirati mjere podrške zapošljavanju za žene iz romske i egipćanske populacije, s obzirom da je njihova pozicija na tržištu rada mnogostruko otežana.

Mladi²⁶

Gotovo polovina mladih ispitanika u Nikšiću (46%) radi na poslu koji ne odgovara ili oblasti njihovog školovanja/studiranja ili nivou stečenih kvalifikacija, ili oblasti njihovog školovanja/studiranja. A najveći procenat mladih radi u trgovini i uslužnim djelatnostima (33,2%). Iz tog razloga ne iznenađuje da je najčešći razlog za nezadovoljstvo radnim mjestom mala plata (40,4%), a više od polovine njih (59,6%) aktivno traži drugi posao.

Za najveći broj mladih, proces tranzicije iz obrazovanja ka zaposlenju trajao je duže od godine (35,5%), a u ovom procentu značajno je veći broj mladih žena nego muškaraca (proporcionalno 51,9% i 23,8%). Nezaposleni mladi ljudi uglavnom jesu prijavljeni na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (77,3%), dok oni koji nijesu najčešće ističu da ne vide korist od registracije. Povezano sa tim, kao posebno osjetljiva kategorija nezaposlenih identifikovana su mlada lica koja nijesu zaposlena, niti u procesu obrazovanja ili obuke (NEET mladi)²⁷.

Problem dugoročne nezaposlenosti mladih dobro je ilustrovan nalazom da je gotovo trećina mladih registrovana na ZZZCG više od pet godina. Štaviše, polovina ovih mladih ljudi je odgovorila da nije u prethodne dvije sedmice aktivno tražila zaposlenje, i to najviše iz razloga što ne vjeruje da za njih postoji prilika za posao (45,5%). Takođe, značajno je istaći da je znatno veći broj mladih žena koje nijesu aktivni tražioci posla (65,3% – ž., 35,5% – m.), i to najviše iz razloga što imaju malu djecu o kojoj se staraju (61,0% – ž., 14,5% – m.).

Mladi nijesu informisani o politikama za unapređenje poslovnog ambijenta i mogućnosti za zaposlenje (93%). Kao tri najveće prepreke u pronalasku zaposlenje ističu se: opšti nedostatak poslova (40%), (ne)posjedovanje partijske knjižice (19,2%) i loši radni uslovi (19%). Problem nedostatka radnog iskustva je značajno zastupljen među mladim nezaposlenim licima, čak 53,3% nezaposlenih mladih obuhvaćenih upitnikom nema nikakvo prethodno radno iskustvo. Oni koji su bili radno angažovani ranije, radili su na određeno vrijeme ili kroz neprijavljeni radni angažman, nakon čega bi dobili otkaz (najčešće sezonski poslovi) ili im ugovor o radu nije obnovljen.

Mladi u Nikšiću ne razmišljaju o pokretanju sopstvenog biznisa (80%), a kao glavni razlozi za to se ističu nedostatak hrabrosti (35,7%), samouvjerenosti (21,3%) i stručnosti (12,7%). Takođe, mladi loše ocjenjuju podršku okoline i pravnu i institucionalnu pomoć koja im je na raspolaganju pri osnivanju biznisa (4,88 i 4,97 od maksimalno 10).

²⁶ Zbog sadržajnosti analize stanja mladih na tržištu rada, dio teksta iz istraživanja UNDP-a je u cjelosti preuzet. Istraživanje i procjena lokalnih politika koje se odnose na mlade i potrebe mladih u 15 lokalnih samouprava, UNDP, maj 2022. godine.

²⁷ Udio mladih koji ne rade, nijesu u sistemu obrazovanja ili obuke (NEET) predstavlja procenat mladih ljudi (starosne grupe: 15–24 ili 15–29) koji nijesu zaposleni, i koji nijesu u sistemu obrazovanja ili obuke.

3.3. Analiza ponude i tražnje na tržištu rada opštine Nikšić u 2022. godini

3.3.1. Analiza podataka sa evidencije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore – Biro rada Nikšić

Ključne podatke za analizu tržišta rada pripremio je Biznis centar Nikšić²⁸. Izvještaj o istraživanju tržišta rada pruža detaljnu analizu trenutnih uslova na tržištu, fokusirajući se na ponudu i potražnju kvalifikovane radne snage. Ovaj dokument pruža uvid u glavne izazove s kojima se suočavaju poslodavci i nezaposleni, ističući ključne faktore koji utiču na tržišne trendove te identifikuje nedostatke u vještinama i nudi konkretne preporuke za uspostavljanje ravnoteže između ponude i potražnje. Istraživački proces uključio je analizu oglasa za posao objavljenih na platformama Prekoveze, Zaposli.me i ZZZCG, pregled izvještaja o tržištu rada od Monstata i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, kao i prikupljanje povratnih informacija od učesnika programa aktivnih mjera zapošljavanja kroz intervjuje i anketiranje lokalnih poslodavaca.

Osnovne karakteristike SSS-III za mikrotržište Nikšić – Plužine – Šavnik – Žabljak

Ukupna ponuda radne snage u 2022. godini bila je **2.473 lica**, što je u odnosu na prethodnu godinu (**2.350**) više za 5,23%. Ukupna tražnja u 2022. godini je bila **311** oglašanih slobodnih radnih mjesta, što je u odnosu na 2021. godinu (**297**) više za 4,71%. U 2022. godini broj zapošljavanja je bio **311**, što je u odnosu na 2021. godinu (266) više za 16,92%. Nominalno posmatrano, najveći broj zapošljavanja u 2022 godini je bio kod grupa zanimanja: ugostiteljstvo i turizam (**60**), trgovci (**48**), zanimanja ličnih usluga (**48**), mehaničari i mašinisti (**45**) i obrađivači metala (**40**).

Novoprijavljenih bez radnog staža (većina se odnosi na lica koja su tokom 2022. godine izašla iz školskog sistema) bilo je **153**, što je u odnosu na 2021. godinu (**309**) manje za 50,49%. Nominalno posmatrano, najveći broj novoprijavljenih bez staža u 2022. godini je bio kod grupa zanimanja: zanimanja ličnih usluga (**37**), ugostiteljstvo i turizam (**33**), mehaničari i mašinisti (**17**), obrađivači metala (**17**) i trgovci (**15**). Nominalno posmatrano **najveća ponuda radne snage** iskazana je kod grupa zanimanja: ugostiteljstvo i turizam (**424**), mehaničari i mašinisti (**356**), zanimanja ličnih usluga (**349**), trgovci (**306**) i obrađivači metala (**289**), što čini 69,71% ukupne ponude kod SSS-III. Kod dominantne grupe zanimanja u odnosu na iskazanu ponudu, **najviše zapošljavanja** u odnosu na ponudu evidentirano je kod zanimanja: trgovci (**15,69%**), ugostiteljstvo i turizam (**14,15%**), obrađivači metala (**13,84%**), zanimanja ličnih usluga (**13,75%**), i mehaničari i mašinisti (**12,64%**). Kod svih dominantnih grupa zanimanja u odnosu na iskazanu ponudu, odnos zapošljavanja u odnosu na novoprijavljena lica bez staža je povoljan, a najpovoljniji je kod trgovaca, gdje se zaposlilo 48 lica, a novoprijavljenih bez staža je bilo 15.

Osnovne karakteristike SSS-IV za mikrotržište Nikšić – Plužine – Šavnik – Žabljak

Ukupna ponuda radne snage u 2022. godini bila je **3.727** lica, što je u odnosu na 2021. godinu (3.798) manje za 1,87%. Ukupna tražnja u 2022. godini je bila **347** oglašanih slobodnih radnih mjesta, što je u odnosu na 2021. godinu (**410**) manje za 15,37%. U 2022. godini broj zapošljavanja je bio **674**, što je u odnosu na 2021. godinu (**691**) manje za 2,46%. Nominalno posmatrano, najveći broj zapošljavanja u 2022. godini je bio kod grupa zanimanja: trgovci (**93**), ekonomisti (**91**), društveno-humanistička zanimanja (**68**), zanimanja ugostiteljstva i turizma (**61**),

²⁸ Analiza potražnje i ponude tržišta rada u opštini Nikšić, Biznis centar Nikšić, februar 2024.

elektroenergetičari (51), mašinski konstruktori (40) i medicinari (39). Novoprijavljenih bez radnog staža u 2022. godini je bilo 300, što je u odnosu na 2021. godinu (545) manje za 44,95%. Nominalno posmatrano, najveći broj novoprijavljenih bez staža u 2022. godini bio je kod grupa zanimanja: društveno-humanistička zanimanja (47), ekonomisti (39), medicinari (27), trgovci (26), elektroenergetičari (20) i zanimanja ugostiteljstva i turizma (16). Nominalno posmatrano, najveća ponuda radne snage iskazana je kod grupa zanimanja: ekonomisti (549), trgovci (487), društveno-humanistička zanimanja (386), zanimanja ugostiteljstva i turizma (310), mašinski konstruktori i projektanti (239), elektroenergetičari (198) i medicinari (137), što čini 61,87% ukupne ponude kod SSS-IV. Kod dominantne grupe zanimanja u odnosu na iskazanu ponudu, najviše zapošljavanja u odnosu na ponudu evidentirano je kod medicinara (28,47%), elektroenergetičara (25,76%), ugostiteljstva i turizma (19,68%), trgovaca (19,10%), društveno-humanističkih zanimanja (17,62%), mašinskih konstruktora i projektanata (16,74%), a najmanje kod ekonomista (16,58%). Kod svih dominantnih grupa zanimanja u odnosu na iskazanu ponudu, odnos zapošljavanja u odnosu na novoprijavljena lica bez staža je povoljan, a najpovoljniji je kod mašinskih konstruktora i projektanata, gdje je broj zaposlenih lica 4 puta veći od broja novoprijavljenih (40 : 10).

Osnovne karakteristike SSS-VII za mikrotržište Nikšić – Plužine – Šavnik – Žabljak

Ukupna ponuda radne snage u 2022. godini bila je 2.862 lica, što je u odnosu na prethodnu godinu (3.071) manje za 6,81%. Ukupna tražnja u 2022. godini je bila 722 oglašena slobodna radna mjesta, što je u odnosu na 2021. godinu (467) više za 54,60%. U 2022. godini broj zapošljavanja je bio 702, što je u odnosu na 2021. godinu (703) na približno istom nivou. Nominalno posmatrano, najveći broj zapošljavanja u 2022. godini je bio kod grupa zanimanja: vaspitači i nastavnici (262), ekonomisti (55), društveno-humanističke oblasti (53), pravnici (33), prirodno-matematička zanimanja (33) i menadžeri i organizatori (32). Novoprijavljenih bez radnog staža bilo je 337, što je u odnosu na 2021. godinu (398) manje za 15,33%. Nominalno posmatrano, najveći broj novoprijavljenih bez staža u 2022. godini je bio kod grupa zanimanja: ekonomisti (41), vaspitači i nastavnici (36), društveno-humanističke oblasti (28), pravnici (25), zanimanja računarske tehnike (18) i medicinari (18). Nominalno posmatrano, **najveća ponuda radne snage** iskazana je kod grupa zanimanja: vaspitači i nastavnici društveno-humanističke oblasti (631), ekonomisti (333), društveno-humanistička zanimanja (239), pravnici (192), menadžeri organizatori (163) i prirodno-matematička zanimanja (126), što čini 58,84% ukupne ponude kod SSS-VII. Kod dominantne grupe zanimanja u odnosu na iskazanu ponudu, **najviše zapošljavanja** u odnosu na ponudu evidentirano je kod vaspitača i nastavnika (41,52%), prirodno-matematičkih zanimanja (26,19%), društveno-humanističkih zanimanja (22,18%), kod menadžera i organizatora (19,63%), kod pravnika (17,19%) i ekonomista (16,52).

Kod dominantne grupe zanimanja u odnosu na iskazanu ponudu, odnos zapošljavanja u odnosu na novoprijavljena lica bez staža je povoljan u svim grupama zanimanja, pa je kod vaspitača i nastavnika društveno-humanističke oblasti 7,3 puta bilo veće zapošljavanje od broja novoprijavljenih lica bez staža (262 : 36), kod menadžera i organizatora broj zapošljavanja veći 2,1 puta od broja novoprijavljenih lica bez radnog staža (31 : 15), kod prirodno-matematičkih zanimanja broj zapošljavanja veći 1,9 puta od broja novoprijavljenih bez staža (33 : 17), kod društveno-humanističkih zanimanja broj zapošljavanja veći 1,9 puta od novoprijavljenih bez staža (53 : 28), kod pravnika (33 : 25) i ekonomista (55 : 41) broj zapošljavanja 1,3 puta veći od broja novoprijavljenih lica bez radnog staža.

Ključni problem statistike koja je dostupna ZZZCG jeste **procenat nedefinisane tražnje**, odnosno one tražnje koja nije vezana za pojedinačno zanimanje. Na primjer, poslodavci traže visoku stručnu spremu bilo kojeg profila ili visoku stručnu spremu društvenog ili tehničkog smjera. Kada su u pitanju visokoškolci, važno je napomenuti da postoji i više različitih naziva za, u suštini, isto ili slično zanimanje.

Kod većine zanimanja ponuda je uvijek veća od tražnje, ali ako bismo posmatrali kretanja na tržištu rada u Crnoj Gori u posljednjih godinu dana (slična kretanja zabilježena su i u nekoliko prethodnih godina), mogli bismo izdvojiti određena zanimanja za koja su poslodavci, kroz prijavljena slobodna radna mjesta, iskazali veću tražnju nego što je bila ponuda na evidenciji nezaposlenih ZZZCG.

Kod II nivoa kvalifikacija obrazovanja, zanimanja većinom obuhvataju: turizam i ugostiteljstvo i građevinarstvo – pomoćni ugostitelj, sobarica, pomoćni kuvar, servir, pripremač pica, roštiljdžija, pomoćni građevinski radnik itd. Kod III nivoa kvalifikacija obrazovanja, zanimanja se uglavnom odnose na: točioca pića, ugostitelja, vozača teretnjaka, fasadera, kasira, brodovođe itd. Sa završenim IV nivoom obrazovanja veća tražnja od ponude bila je za zanimanja: medicinska sestra – medicinski tehničar, recepcioner, konobar, vatrogasac itd. I na kraju, kod visokoškolaca kao deficitarna izdvojila su se neka zanimanja iz grupe nastavnika prirodno-matematičke struke – profesor matematike, profesor fizike, profesor hemije, zatim doktor medicine, elektroničari, informatičari i statističari, profesor razredne nastave, zatim neka zanimanja u oblasti nastave muzičke kulture – profesor klavira, profesor muzičke grupe predmeta, zatim farmaceut, defektolog, nastavnici tehničko-tehnološke struke itd.²⁹

Ako posmatramo samo opštinu Nikšić i kretanja na tržištu rada u toj opštini u posljednjoj godini dana, možemo doći do određenih zaključaka vezanih za deficitarnost zanimanja. U posljednjoj godini dana (5. 9. 2022 – 5. 9. 2023), u ukupnoj ponudi (ponudu čine nezaposleni na početku perioda i novoprijavljeni u tom periodu) najviše je bilo ekonomista – **644**, zanimanja ugostiteljstva i turizma – **565**, vaspitača i nastavnika društveno-humanističke oblasti – **551**, trgovaca – **535**, društveno-humanističkih zanimanja – **437** itd. Najviše su traženi medicinari – **93**, vaspitači i nastavnici društveno-humanističke oblasti – **83**, nastavnici prirodno-matematičke struke – **46**, društveno-humanistička zanimanja – **23**, ekonomisti – **22** itd. U posmatranom periodu najviše su se zapošljavali vaspitači i nastavnici društveno-humanističkih nauka – **315**, ekonomisti – **139**, trgovci – **134**, zanimanja ugostiteljstva i turizma – **121**, društveno-humanistička zanimanja – **107** itd. Ako pretpostavimo da se pod deficitarnim visokoškolskim zanimanjem ili grupom zanimanja može smatrati ono za koje je tražnja u određenom periodu veća od ponude, možemo konstatovati da je na tržištu rada u opštini Nikšić u posljednjoj godini dana, deficitarnost zabilježena kod profesora matematike, doktora medicine, medicinskih sestara, profesora fizike, visokoškolskih zanimanja elektronike, farmaceuta, nekih muzičkih zanimanja u oblasti obrazovanja, profesora biologije itd.

Međutim, ukoliko imamo u vidu da su tražena preko **1.464** radna mjesta čija struka nije jasno naznačena, postoji značajna vjerovatnoća da su u pitanju radni angažmani za koje nije potreban visok stepen kvalifikacija.

²⁹ Deficitarna zanimanja u Crnoj Gori u 2021. godini, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, 2022.

3.3.2. Analiza oglasa za zaposlenje³⁰

Prema analizi objavljenih oglasa za zaposlenje na sajtovima www.prekoveze.me, www.zaposli.me i www.zzzcg.me, a koji obuhvataju period od novembra 2022. godine do oktobra 2023, ukupno je bilo objavljeno **637** slobodnih radnih mjesta na teritoriji opštine Nikšić.

Prema analizi ponude, u periodu od novembra 2022. do oktobra 2023. godine najtraženiji sektor zanimanja bio je **obrazovanje** (profesori, nastavnici i vaspitači), gdje je ukupno ponuđeno **186** oglasa za ovaj sektor.³¹ Sljedeći sektor ponude je **administrativni sektor**, u okviru kojeg se uglavnom tražila VSS sa završenim pravnim ili ekonomskim fakultetom ili sa fakultetom društvenih nauka, ali i pozicije u sektoru opštih poslova i arhive, gdje su tražene kvalifikacije SŠS-IV – 2 pozicije. Ukupan broj dostupnih oglasa za administrativni sektor je bio **59**. Ukupan broj oglasa za zaposlenje u sektoru medicine za dati period je 56 oglasa. Nesvrstanih zanimanja sa srednjim stepenom stručne spreme, u čiju kategoriju spadaju poslovi poput varioca, vozača, montera, limara, specijaliste/kinje za dubilicu i blanjalicu i sl., bilo je 38 oglasa. Za Službu zaštite i spašavanja sa VSS i položenom stručnom spremom bilo je objavljeno ukupno 25 oglasa. U sektoru održavanja životne sredine i za poziciju higijeničar/ka na Zavodu se nalazi ukupno 21, odnosno 22 oglasa (tražena su lica bez zanimanja i stručne spreme, tačnije sa završenom osnovnom školom).

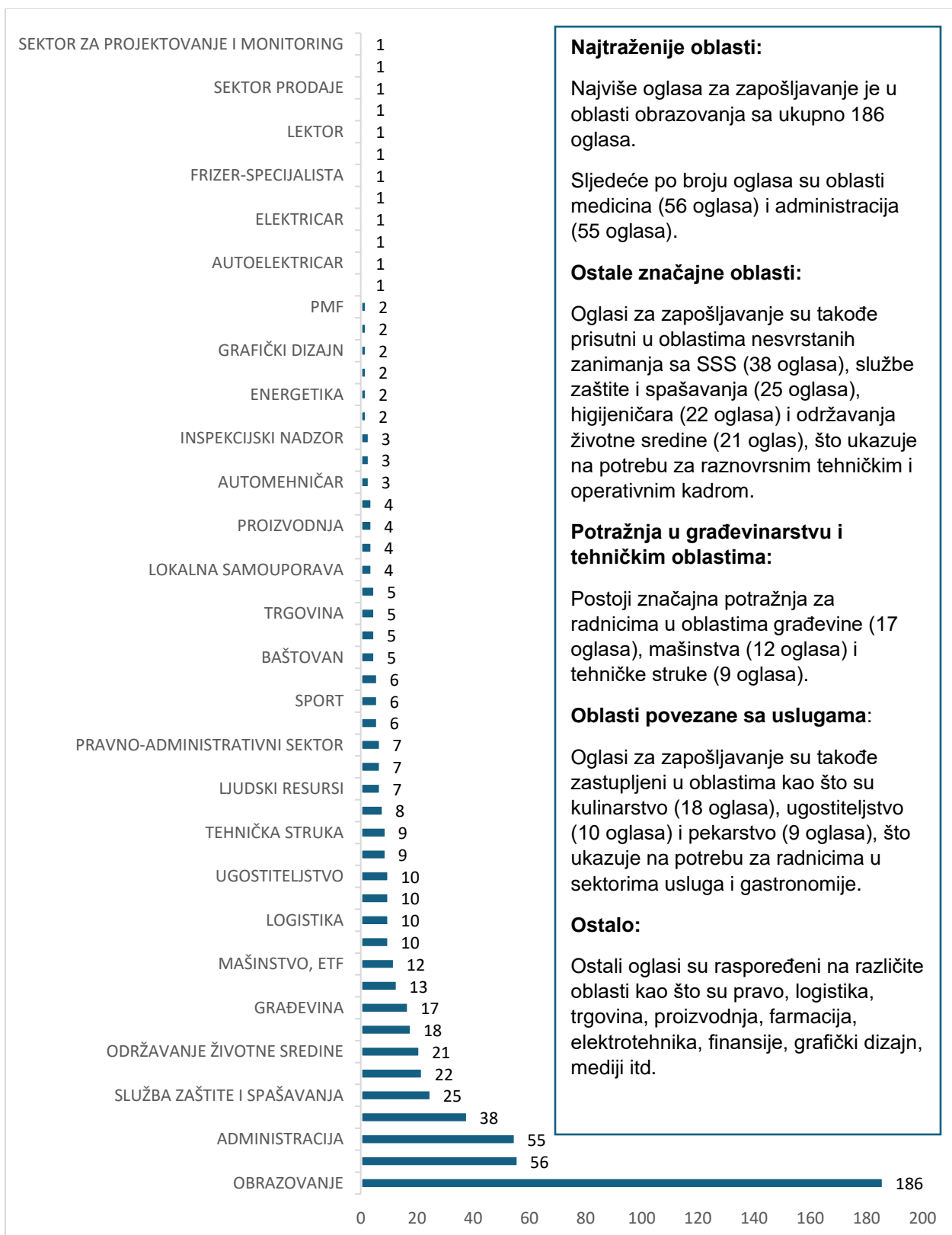
Ukupno 18 pozicija je raspisano u sektoru kulinarstva, odnosno tehničara kulinarstva, dok je ukupno raspisanih pozicija za pekare bilo 9. Ukupno 57 pozicija je raspisano u sektoru građevine, mašinstva i elektrotehnike i PMF-a, gdje su pretežno traženi diplomirani inženjer građevinarstva (SSS-VII/1), stepen bečelor, diplomirani inženjer građevinarstva ili master inženjer građevinarstva, ali i iz struke elektrotehničkog fakulteta sa istim traženim stepenima kvalifikacije (tehnička struka) – 7. Iz sektora ekonomije – diplomirani ekonomista ukupno je bilo 13 raspisanih pozicija. Ukupno raspisanih pozicija za bravara sa traženim kvalifikacijama – mehaničar, mašinstva, mašinbravar, zavarivač-rezač gasom (III stepen SSS i KV) bilo je 10. Za potražnju diplomiranih pravnika bilo je raspisano 10 pozicija, a za pravno-administrativni sektor 8 pozicija, dok je raspisanih oglasa za ljudske resurse bilo 7.

Potražnja za radnicima u sektoru ugostiteljstva sa radnim iskustvom i SSS-III ogledala se u 10 raspisanih konkursa. U sektoru logistike uglavnom su raspisane pozicije za magacionere, vozače itd. – 10 pozicija. Za zaštitu životne sredine (VSS tehničkog smjera ili VSS društvenog smjera) raspisano je ukupno 6 pozicija. Kada su u pitanju saradnici u nastavi u sektoru za sport (VSS), bilo je raspisano 6 konkursa, koliko i za sektor za kulturu i umjetnost (sa VSS FDU ili društvenim i pravnim smjerom, ali i pozicije sa SŠS-IV) – 6 pozicija. Ukupno 5 otvorenih pozicija u okviru sektora za socijalni rad bilo je otvoreno za navedeni period (sa kvalifikacijama diplomirani socijalni radnik (SSS-VII/1), psiholog, pedagog, sociolog, defektolog, adragog). Za trgovinu i prodaju (sa kvalifikacijama SSS-III i SŠS-IV) bilo je raspisano 6 pozicija. Kada su u pitanju zanati (električar, auto-mehaničar, auto-električar, baštovan, frizer specijalista), potražnja za ovim radnicima se ogledala u 16 raspisanih oglasa. Za poziciju revizor/ka (sa traženim kvalifikacijama, diplomiranog pravnika (SSS-VII/1) i diplomiranog ekonomistu, kao i VSS tehničkog smjera), bile su raspisane

³⁰ Ibid.

³¹ Najtraženija kvalifikacija obrazovanja je bila VSS, dok je bilo ukupno 6 oglasa za stepen magistra i 1 potražnja za doktorom nauka.

4 pozicije. U sektoru proizvodnje (VSS, VŠS) bile su slobodne 4 pozicije. Isto toliko pozicija (4) bilo je raspisano za sektor medija (sa traženim stepenom specijaliste novinarstva). Sa druge strane, konkursa za diplomirane farmaceute (sa VII/1) bilo je raspisano 3 pozicije. U sektoru za inspeksijski nadzor ukupno je traženo 3 pozicije sa završenom VSS. Za pozicije u sektoru finansija i ekonomije traženo je ukupno 3 mjesta sa VSS diplomirani ekonomista. Dalje, tražene su ukupno 2 pozicije grafičkog dizajnera sa kvalifikacijama SŠS-IV, VŠS, VSS, dok je potražnja za elektrotehničarima za računare (sa kvalifikacijama SSS-IV) dostigla 2 pozicije. Za stepen bečelor – arhitektura – tražena je 1 pozicija, koliko i za logopeda (VSS), kao i za defektologa (VSS), tj. 1 mjesto. Za geodetskog tehničara sa kvalifikacijama SSS tehničkog smjera ili građevinskog tehničara (SSS-IV)) objavljen je 1 konkurs, koliko i za lektora, tj. 1 pozicija sa kvalifikacijama VSS društvenog smjera. Na navedenim sajtovima za zapošljavanje, našla se i tražena pozicija za ribočuvara/ku u sektoru ribarstva sa traženim kvalifikacijama, odnosno lica bez zanimanja i stručne spreme (bez škole), tj. SSS-III, SŠS-IV.

ILUSTRACIJA 29. ANALIZA OGLASA, ZZZCG

3.3.3. Procjena potreba poslodavaca

Za potrebe izrade Lokalne strategije zapošljavanja organizovan je proces konsultacija sa lokalnom privredom putem polustrukturiranog upitnika. Poslodavci su dali procjenu potrebnih vještina za sadašnje i buduće zaposlene osobe, kao i svojih kapaciteta za obezbjeđenje adekvatne obuke za zaposlene.

Poslodavci, prilikom odabira zaposlenih, prednost daju tzv. mekim vještinama, koje, zajedno sa ličnim karakteristikama kandidata (odgovoran odnos prema radu, zainteresovanost, komunikativnost, ljubaznost), smatraju ključnim za poslovanje. Tehničke vještine su takođe ocijenjene visoko, ali su manje istaknute u odnosu na meke vještine. Vještine rada na računaru su prepoznate kao važne ali ne i ključne, a slično je i sa poznavanjem stranih jezika (ovo zavisi od konkretnog radnog mjesta i sektora u kojem posluje ispitano preduzeće). Poslodavci svakako prepoznaju sve veći značaj digitalnih vještina, kojima se njihova efikasnost u radu i kompetitivnost na tržištu može direktno poboljšati.

Što se tiče obuka i osposobljavanja, istraživanje je pokazalo da značajan dio poslodavaca pruža neku vrstu obuke zaposlenima, ali da prepreku za dobar dio preduzeća predstavljaju visoki troškovi obuke, naročito za deficitarna zanimanja. U tim naporima, veliki broj poslodavaca problematizuje nezainteresovanost i nedostatak ambicije i radnih navika kod kandidata. Poslodavci ističu potrebu za većim brojem dostupnih obuka i njihovim dužim trajanjem, kako bi osigurali temeljno usvajanje novih vještina. Kontinuirana edukacija i usavršavanje su ključni za održavanje konkurentnosti, posebno u sektorima gdje je potrebno pratiti trendove i razvijati nove vještine. Razvoj timskog rada, odgovornosti prema poslu i stručnog osposobljavanja igraju ključnu ulogu u unapređenju produktivnosti i profesionalnog rasta zaposlenih.

Poslodavci očekuju značajno veću podršku institucija razvoju preduzetništva, a kao dobar primjer neki od njih navode saradnju sa Zavodom za zapošljavanje. S tim u vezi, većina poslodavaca nije koristila programe zapošljavanja ili subvencije za zaposlene, ali su neki iznijeli pozitivna iskustva s programima kao što su stručno osposobljavanje i subvencije za zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

Upitani da navedu koju bi vrstu besplatnih obuka cijenili relevantnom za zaposlene u svojoj kompaniji, naveli su: kurseve jezika; obuke iz sektora finansija; komunikacione vještine; obuke za razvoj vještina menadžmenta / organizacione vještine; menadžment i pisanje projekata; meke vještine; marketinške vještine i društvene mreže; vještine prodaje. Od specifičnih tehničkih obuka označili su lasersko rezanje; 3D modelovanje; obuke za instruktura vožnje i obuke za međunarodno poslovanje/izlazak na strano tržište.

Većina poslodavaca izrazila je spremnost za saradnju sa srednjim školama i drugim obrazovnim institucijama, kako bi se obezbijedio edukovan kadar i dali su nekoliko predloga za usklađivanje obrazovnog sistema sa potrebama privrede. Povećanje praktičnog rada tokom školske godine, uključujući predloge za povećanje broja dana aktivnog rada u nedjelji, istaknuto je kao ključna tačka. Takođe su istakli potrebu za unapređenjem obrazovnih programa, podrškom zanatstvu i uvođenjem zanatskog obrazovanja u srednjim školama. Pored toga, predložene su inicijative za povećanje kontakta sa privredom kroz programe prakse, razmjenu i posjete, kao i dodeljivanje više grantova preduzećima za saradnju sa obrazovanjem. Uvođenje više praktičnog rada na fakultetima takođe je istaknuto kao važan korak. Kao dopuna ovim inicijativama, predloženo je

uključivanje onlajn-obrazovanja, omogućavanje radnih praksi i stažiranja, formiranje tima stručnjaka za analizu potreba tržišta, kao i povećanje informisanosti privrede o mogućnostima saradnje.

3.3.4. Licencirani pružaoci programa obrazovanja odraslih

U pogledu obrazovanja odraslih, tri osnovne i srednje škole organizuju programe za odrasle, dok 11 ostalih pravnih lica takođe nude obrazovne programe za odrasle na teritoriji opštine. Što se tiče broja kandidata u programima obuka odraslih, u 2022. godini je bilo 78 kandidata u školama i 34 u ostalim pravnim licima, dok je u 2023. godini broj kandidata opao na 35 u školama (podaci za ostala pravna lica nijesu dostavljeni za ovu godinu).³²

U ponudi obrazovnih programa nalazi se širok spektar opcija koje obuhvataju engleski, francuski, italijanski, njemački i ruski jezik, sa specijalizacijama kao što su poslovni i pravni engleski. Pored jezičkih programa, dostupni su i kursevi – rad na računaru, elektroinstalatera, elektromehaničara, montera telekomunikacionih mreža, frizera, pomoćnih kuvara, recepcionera, rukovalaca građevinskim mašinama, planinskih vodiča, spasilaca na uređenim ski-stazama, auto-limara, auto-mehaničara, bravara, instalatera grijanja i hlađenja, limara, pekara, pomoćnika armirača, pomoćnika auto-mehaničara, zavarivača, programa osnovne škole za odrasle, programa elementarnog funkcionalnog opismenjavanja, pazitelja djece i konfekcionara. S ovom raznolikošću, svaki polaznik može pronaći program koji odgovara njegovom interesovanju i ciljevima karijere.

Istraživanje (UNDP 2022) pokazalo je da mladi u Nikšiću najvećim dijelom nijesu uključeni u programe i obuke neformalnog obrazovanja (89,3%). Najveći broj ispitanika ne zna za postojanje programa i obuka (28,4%) ili smatra da im oni neće donijeti neku dodatnu vrijednost (21,8%). Osim toga, 77,5% mladih smatra da im dodatna edukacija ne bi pomogla prilikom pronalaska zaposlenja ili napredovanja u poslu. Razlog za ovakav stav među zaposlenima leži u nedostatku mogućnosti za napredovanje na njihovom radnom mjestu (43%), a među nezaposlenima – u uvjerenju da se posao u njihovoj sredini dobija „preko veze“, a ne preko kvalifikacija (58,8%).³³

Na osnovu gore navedenog može se zaključiti da je korišćenje programa neformalnog obrazovanja u organizaciji licenciranih provajdera na teritoriji opštine Nikšić daleko ispod potrebnog. Međutim, na osnovu uvida u edukativne aktivnosti nevladinih organizacija, može se zaključiti da sve veći broj odraslih osoba prolazi različite vidove neformalnih obuka, gdje veći dio nije licenciran.

Vlada Crne Gore trenutno obrađuje podatke sa posljednjeg popisa, kada će biti dostupni precizni podaci o obrazovnoj strukturi stanovništva opštine Nikšić. Dokument Lokalne strategije će biti dopunjen u skladu sa objavljenim rezultatima – to jest najnoviji podaci o stanju će se uzeti u obzir prilikom izrade godišnjih akcionih planova. U međuvremenu će se koristiti podaci o obrazovnoj strukturi iz ostalih dostupnih izvora.

3.3.5. Međunarodni trendovi i vještine za budućnost

Kako bi se obezbijedila dodatna vrijednost i kod poslodavaca podsticalo unapređenje znanja i vještina u skladu sa potražnjom evropskih i globalnih poslodavaca, potrebno je lokalnu potražnju

³² Informacije preuzete sa veb-stranice: <https://www.skolskostatistika.edu.me>.

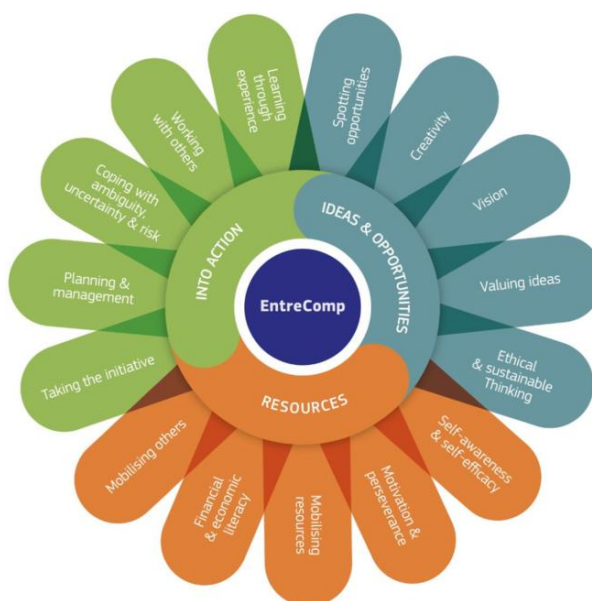
³³ Istraživanje i procjena lokalnih politika koje se odnose na mlade i potrebe mladih u 15 lokalnih samouprava, UNDP, maj 2022. godine.

osnažiti da bi se poboljšala snaga ljudskih i tehničkih resursa. U tom smislu, Svjetski ekonomski forum je definisao set od 10 najvažnijih vještina za 2025, koje je podijelio u četiri vrste: a) rješavanje problema; b) self-management (upravljanje sobom); c) rad sa ljudima; d) korišćenje tehnologija i razvoj.³⁴ Među top 10 vještina u 2025. Svjetski ekonomski forum predviđa: i) analitičko razmišljanje i inoviranje; ii) aktivno učenje i strateško učenje; iii) rješavanje složenih problema; iv) kritičko mišljenje i analiza; v) kreativnost, originalnost i inicijativnost; vi) liderstvo i društveni utjecaj; vii) korišćenje tehnologije, nadziranje i kontrola; viii) dizajn tehnologije i programiranje; ix) prilagodljivost, dobro podnošenje stresa i fleksibilnost; i x) dobro rasuđivanje, rješavanje problema i formiranje ideja/konceptata.

EntreComp u Crnoj Gori

Crnogorski obrazovni sistem je prepoznao zahtjeve cjeloživotnog učenja kroz jačanje ključnih kompetencija prilagođavajući svoj obrazovni sistem evropskom. Ključne kompetencije ušle su u najznačajnija strateška dokumenta, zakone, obrazovne i studijske programe. Osnovu za prilagođavanje i usklađivanje predstavljao je Evropski okvir ključnih kompetencija (Council Recommendation, 2018), u kojem je definisano osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje.

Razvijanje transferzalnih ključnih kompetencija realizovano je kroz međupredmetne teme/ključne kompetencije na svim nivoima obrazovanja, dok su se jezičke kompetencije i STEM ostvarivale u sklopu predmetnih programa. Integrisanje ključnih kompetencija u okviru stručnog obrazovanja postignuto je reformom kurikuluma zasnovanog na profesionalnim standardima i standardima kvalifikacija (2016).³⁵

Integrisanje **preduzetničkog učenja** u obrazovni sistem Crne Gore sprovodi se u skladu sa međunarodnim strateškim dokumentima u ovoj oblasti, nacionalnim obrazovnim zakonodavstvom i Strategijom za cjeloživotno preduzetničko učenje kroz međupredmetnu temu Preduzetničko učenje.

³⁴ Budućnost poslova, Svjetski ekonomski forum (World Economic Forum), 2023.

³⁵ Novi zamah EntreComp na Zapadnom Balkanu, WEBIN, ZZŠ, DMCG.

	l	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r
Zaštita životne sredine	11	44	10	10	4	26	14	18	12	12	18	23	20	18	8	8	19	18
Globalno državljanstvo	14	8	10	15	18	14	15	23	12	7	21	9	15	12	17	16	15	11
Radoznalost i cjeloživotno učenje	26	52	48	55	54	44	53	55	53	46	36	50	60	59	50	52	41	36
Pouzdanost i pažnja prema detaljima	64	44	62	55	36	49	43	36	44	36	41	46	25	47	39	24	48	48
Motivacija i samosvijest	49	44	71	65	52	52	42	55	56	35	57	53	30	53	44	28	63	66
Otpornost, fleksibilnost i agilnost	37	44	43	45	48	54	55	55	50	39	54	54	35	53	54	36	54	57
Empatija i aktivno slušanje	31	32	38	50	50	44	41	50	53	38	43	45	25	65	46	36	53	43
Liderstvo i društveni uticaj	40	44	33	50	40	49	42	41	44	36	54	37	45	41	35	44	41	30
Nastava i mentorstvo	23	12	19	45	36	24	17	27	24	15	36	21	35	29	29	20	19	21
Analičko razmišljanje	49	40	71	60	70	71	82	77	68	73	75	62	55	82	75	52	68	61
Kreativno razmišljanje	46	52	38	45	66	52	64	68	62	53	59	55	40	59	65	60	58	43
Višejezičnost	37	28	33	35	28	22	21	14	32	24	25	23	20	12	29	28	27	27
Čitanje, pisanje i matematika	26	20	33	20	22	27	25	18	15	19	25	26	25	59	31	16	25	34
Sistemske razmišljanje	29	32	48	40	58	33	34	32	32	42	30	44	50	41	33	24	19	29
Marketing i medij	37	12	14	15	26	11	19	0	24	18	20	14	30	24	15	28	24	18
Servisna orijentacija i usluga korisnicima	46	44	33	50	30	34	32	32	27	32	32	29	35	53	37	28	39	52
Kontrola kvaliteta	46	52	52	25	32	40	31	27	47	26	52	45	25	53	35	36	31	41
Upravljanje resursima i operacije	34	40	43	45	22	39	26	23	29	24	36	42	20	35	27	12	24	27
Upravljanje talentima	34	40	33	40	32	35	42	41	44	31	39	36	30	35	35	36	27	25
Ručna spretnost, izdržljivost i preciznost	29	32	24	5	4	22	8	9	12	13	16	22	10	12	10	8	29	13
Sposobnosti senzorne obrade	6	4	10	0	8	13	6	0	12	7	4	9	10	6	14	12	9	9
AI i veliki podaci	17	16	43	35	38	27	45	14	18	42	25	23	35	18	35	28	24	18
Dizajn i korisničko iskustvo	11	12	33	20	32	18	28	23	24	35	18	24	30	18	27	16	31	11
Programiranje	9	12	29	10	18	12	23	14	6	38	18	18	35	12	27	4	10	11
Mreže i sajber sigurnost	11	16	14	25	10	20	22	14	15	29	14	16	10	24	17	12	10	4
Tehnološka pismenost	37	52	57	40	52	48	52	32	29	49	38	40	35	29	54	16	48	52

Udio organizacija/kompanija koje smatraju da su vještine ključne za njihove radnike (%)
0 50 100

a. Smještaj, hrana i slobodno vrijeme	g. Finansijske usluge	m. Mediji, zabava i sport
b. Poljoprivreda i prirodni resursi	h. Vlada i javni sektor	n. Nevladine i članske organizacije
c. Automobilska i svemirska industrija	i. Zdravlje i zdravstvena njega	o. Profesionalne usluge
d. Njega, lične usluge i dobrobit	j. Informacione tehnologije i digitalne komunikacije	p. Nekretnina
e. Obrazovanje i obuka	k. Infrastruktura	q. Maloprodaja i veleprodaja robe široke potrošnje
f. Energija i materijali	l. Manufacturing	r. Lanac snadbijevanja i transport

ILUSTRACIJA 30. VAŽNOST VJEŠTINA (PRILAGOĐENO), SVJETSKI EKONOMSKI FORUM, WEF 2023.

3.4. Programi i mjere za unapređenje zapošljavanja na lokalnom nivou

Programi i mjere Zavoda za zapošljavanje Crne Gore – PJ Nikšić

Što se tiče stručnog tretmana nezaposlenih lica, Biro rada Nikšić tokom 2023. godine pružao je usluge na različitim nivoima: ukupno je utvrđeno **2.912 individualnih planova zapošljavanja** i realizovano **34.311 konsultacija**.

U cilju povezivanja poslodavaca i lica koja traže zaposlenje, u periodu od 1. 1. do 31. 12. 2022. godine, PJ Nikšić je sproveda 958 posredovanja³⁶, što je rezultiralo posredovanjem za 493 osobe. U periodu od 1. 1. do 31. 12. 2023. godine, zabilježen je dalji rast aktivnosti, sa **8.010 posredovanja** i **4.408 posredovanih lica**, što predstavlja povećanje od 736,62% za broj posredovanja, odnosno za 733,47% lica u odnosu na prethodnu godinu.

1. 1 – 31. 12. 2022.		1. 1 – 31. 12. 2023.	
Broj posredovanja	Broj lica	Broj posredovanja	Broj lica
958	493	8.010	4.408

ILUSTRACIJA 31. PREGLED BROJA POSREDOVANJA U 2022. I 2023.

Mjera 1 – Obrazovanje i osposobljavanje odraslih

S ciljem da se nezaposlenim licima obezbijedi brža tranzicija iz sistema obrazovanja u svijet rada, a imajući u vidu nedovoljnu usklađenost ponude obrazovnih institucija sa potrebama tržišta, Zavod je ovu mjeru sproveo kroz programe planirane Programom rada za 2023. godinu:

1. Program „Obrazovanje i osposobljavanje“, koji se realizuje u saradnji sa licenciranim organizatorima obrazovanja a korisnici programa su u prilici da stiču stručne kvalifikacije i ključne vještine;
2. Program „Osposobljavanje za rad kod poslodavca“, koji se realizuje u saradnji sa poslodavcima iz privatnog i javnog sektora uz zasnivanje radnog odnosa kandidata; i
3. Program „Osposobljavanje za samostalan rad“, koji se realizuje u saradnji sa poslodavcima, prvenstveno iz privatnog sektora, gdje Zavod učestvuje u finansiranju tako što finansira zarade učesnika programa u neto iznosu, utvrđene saglasno koeficijentu složenosti poslova Opštim kolektivnim ugovorom, kao i troškove mentorstva.³⁷

³⁶ Izvještaj o radu za 2023. godinu, ZZZCG, januar 2024.

³⁷ Izvođač programa finansira doprinose za obavezno socijalno osiguranje i pripadajuće poreze i prireze na zarade učesnika programa, kao i ostale opravdane troškove realizacije programa.

Za lica sa invaliditetom uključena u program, Zavod iz sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje ovih lica, finansira ukupno opravdane troškove realizacije programa osposobljavanja za samostalan rad.

Obrazovanje i osposobljavanje	Osposobljavanje za samostalan rad	Osposobljavanje za rad kod poslodavca	Podsticaji za preduzetništvo	Podsticaji za zapošljavanje	Javni rad	Ukupno
75	19	5	9	5	43	156

ILUSTRACIJA 32. UČESNICI PROGRAMA AKTIVNE POLITIKE ZAPOSŁJAVANJA, 2023, ZZZCG

ZZZCG prilikom odabira kandidata prioritet daje **osobama koje su u nepovoljnom položaju** na tržištu rada: mladi, žene, dugoročno nezaposlena lica, lica sa invaliditetom, korisnici materijalnog obezbjeđenja i pripadnici RE populacije.

Mjera 2 – Podsticaji za preduzetništvo

Podsticaji za preduzetništvo podrazumijevaju pružanje finansijske i stručne pomoći nezaposlenom licu koje osniva jedan od oblika obavljanja privredne djelatnosti, ako kao osnivač u njemu zasniva radni odnos. Programom za 2023. godinu³⁸ obuhvaćeni su mladi do 30 godina i žene, a u Nikšiću je ukupno **9** osoba dobilo bespovratna sredstava za realizaciju svoje poslovne ideje.

Mjera 3 – Podsticaji za zapošljavanje

Podsticaji za zapošljavanje obuhvataju subvencionirano zapošljavanje nezaposlenih lica na poslovima na otvorenom tržištu rada, za poslove koji bi mogli biti održivi i nakon završetka trajanja subvencije. Tokom 2023. godine u ovu mjeru je uključeno **5** lica sa evidencije Biroa rada u Nikšiću, a prioritet ZZZCG je bio da se omogući zapošljavanje nezaposlenim licima sa poteškoćama u pronalaženju posla u sektoru usluga smještaja i ishrane³⁹.

Mjera 4 – Direktno otvaranje radnih mjesta – javni rad

Direktno otvaranje radnih mjesta podrazumijeva stvaranje privremenih netržišnih poslova od javnog interesa, kroz programe javnog rada u sektorima od javnog interesa. Ovim programom je u 2023. godini obuhvaćeno **156** nezaposlenih lica, koja su zasnivala radni odnos na privremenim netržišnim poslovima od javnog interesa, u trajanju do tri mjeseca.

Stručno osposobljavanje lica sa stečenim visokim obrazovanjem

Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem realizovan je za 2022/2023. godinu, u skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem i Pravilnikom o načinu objavljivanja javnog poziva, postupku i kriterijumima za stručno osposobljavanje. Pravo na stručno osposobljavanje imaju lica sa stečenim visokim obrazovanjem koja nemaju radno iskustvo u određenom nivou obrazovanja i u evidenciji su ZZZCG, a program traje devet mjeseci.

³⁸ Program „Podsticaji za preduzetništvo“ za 2023. godinu, ZZZCG, Podgorica, mart 2023. godine.

³⁹ Program „Podsticaji za zapošljavanje“ za 2023. godinu, ZZZCG, Podgorica, februar 2023. godine.

Percepcija korisnika mjera aktivne politike zapošljavanja

Za potrebe izrade Lokalne strategije zapošljavanja realizovan je program konsultacija putem fokus grupe sa korisnicima mjera aktivne politike zapošljavanja, koju sprovodi ZZZCG, odnosno lokalni biro rada.⁴⁰

Generalno, učesnici smatraju da su programi koji se realizuju kroz aktivnu politiku zapošljavanja relevantni i dobro koncipirani, te da ih treba učiniti dostupnim što većem broju nezaposlenih lica. Pojedinačni komentari se razlikuju u odnosu na konkretnu mjeru sa kojom ispitanici imaju iskustva.

Što se tiče *efikasnosti mjera*, dio ispitanika ističe da je trajanje programa **javnih radova** i **stručnog osposobljavanja** prekratko. Ovo se posebno odnosi na izazove povezane sa radom nevladinih organizacija koje pružaju usluge u zajednici (npr. gerontodomačice), gdje krajnji korisnici nakon kraja javnog rada ostaju bez neophodne podrške. U skladu sa tim, predstavnici NVO su zabrinuti za nedostatak kontinuiteta u radu koji je neophodan njihovim korisnicima. Ovdje je važno razdvojiti primarnu svrhu mjere ZZZCG u odnosu na osobe koje su uključene u program, od krajnjih korisnika konkretnih usluga koje organizuju NVO. Naravno, potrebno je naći načine da se odgovori na potrebe svih aktera, kroz multisektorsku saradnju i podršku nacionalnih i lokalnih vlasti.

S druge strane, evidentno je da većina korisnika mjera aktivne politike zapošljavanja nije upoznata sa svrhom pojedinačne mjere, kao što je to slučaj upravo sa pomenutim programima, koji su osmišljeni kao kratkoročna podrška da se poveća zapošljivost, motivišu i aktiviraju lica u nepovoljnom položaju na tržištu rada. Nerazumijevanje svrhe mjere, dovodi do neutemeljenih očekivanja građana da će obezbijediti stalni posao te razočarenja nakon završetka ugovora. U skladu sa navedenim, dio ispitanika je istakao da redovno učestvuje u programima **javnih radova** i da su zadovoljni programom, ali „usljed neredovnosti programa, njegovog kratkog trajanja i nemogućnosti ili nezainteresovanosti poslodavca da ih zadrže, postaju *sezonski radnici javnih programa*“. Nadalje, neki od učesnika fokus grupe smatraju da ne postoji neophodna afirmativna akcija programa da se zaposle ugrožene kategorije, što opet govori o nedovoljnom poznavanju mjera, s obzirom da one jesu koncipirane na način da targetiraju osjetljivo stanovništvo.

Pojedini ispitanici su naveli primjere administrativnih izazova zbog slabe mreže podrške relevantnih institucija (npr. između administracija lokalne samouprave i CRPS-a), pa su zbog neažurnosti neki od učesnika koji su dobili **grantove za samozaposlenje** bili u riziku da ne ispune sporazumne obaveze sa ZZZCG. Na osnovu ovog iskustva, predlog učesnika je da u situacijama kada postoje programi sa kratkim rokom za ispunjenje određenih obaveza postoji preferencijalni tretman korisnika programa zapošljavanja, kako bi ispunili svoje obaveze u kraćem roku. Takođe, predloženo je i da se organizuju aktivnosti za zaposlene u administraciji da se detaljnije upoznaju sa svim programima, kako bi razumjeli potencijalne izazove i prepreke sa kojima se suočavaju i ponudili adekvatna rješenja.

⁴⁰ Podaci su dobijeni na osnovu malog broja ispitanika i kvalitativne prirode i kao takvi ne moraju nužno biti generalizovani na populaciju nezaposlenih u Nikšiću. Ipak, kao dopuna postojećim podacima, daju dublji uvid u efekte sprovedenih mjera na lokalnom nivou.

Dio korisnika je skeptičan povodom *transparentnosti* tokom realizacije programa i smatraju da većina organizacija angažuje lica sa kojima su u dogovoru ili koji su zaposleni, ali ih ne evidentiraju.

Što se tiče *kvaliteta*, ispitanici su zadovoljni obukama u organizaciji ZZZCG sa partnerima, dok su manje zadovoljni ishodima učenja i stečenim vještinama kroz saradnju sa poslodavcima. Stiče se utisak da su programi percipirani kao mjere socijalne politike, a ne kao prilike za razvoj konkretnih vještina kandidata. Ispitanici smatraju da je neophodno sprovesti ozbiljniju selekciju poslodavaca za učešće u programima, jer, po njihovom mišljenju, pojedini poslodavci zloupotrebljavaju programe, ne nude dovoljno vještina korisnicima ili nemaju namjeru da zadrže zaposlene nakon isteka programa.

Ispitanici smatraju da poslodavci nijesu u dovoljnoj mjeri upoznati sa subvencijama za **zapošljavanje lica sa invaliditetom**. Po njihovim mišljenju, info sesije nijesu dovoljno efikasan mehanizam komunikacije sa poslodavcima pa je potrebno organizovati sastanke (ili neke adekvatnije oblike razmjene informacija).

Mlađi učesnici radionica, koji su učestvovali u programu stručnog osposobljavanja, odnosno pripravnničkom programu od devet mjeseci kod poslodavaca, istakli su da su primijetili da mnoge mlade kolege nijesu bile redovne, dok su neki u potpunosti izostajali sa programa, iako su primali puna primanja. Nadalje, oni slabo ocjenjuju kvalitet praktičnog iskustva, budući da mentori ili kolege u okviru preduzeća nijesu pokazali interesovanje da podijele svoje znanje. Posebno su istakli problem nedostatka perspektive za zaposlenje u istoj firmi nakon završetka programa, što ih je dodatno demotivisalo.

Po kvalitetu, učesnici su izdvojili obuke koje je organizovao ZZZCG, naročito kurseve jezika, zatim radionice posvećene pripremi radne biografije i komunikaciji sa poslodavcima tokom poslovnog intervjua. Dodatno bi radno pohađali kurs za razvoj vještine „traženja posla“. Učesnici fokus grupe takođe ukazuju da je potrebna organizacija većeg broja obuka kako bi unaprijedili lične vještine i lakše pronašli prilike za zaposlenje. Pored obuka, smatraju da bi dobri efekti bili omogućeni kroz veći broj **sajmova za zapošljavanje**, jer se na taj način obezbjeđuje direktan kontakt sa poslodavcem i veća transparentnost.

Učesnici predlažu da se radi detaljno *praćenje i evaluacija efekata programa* kroz prikupljanje povratnih informacija od korisnika.

Profesionalna rehabilitacija lica sa invaliditetom

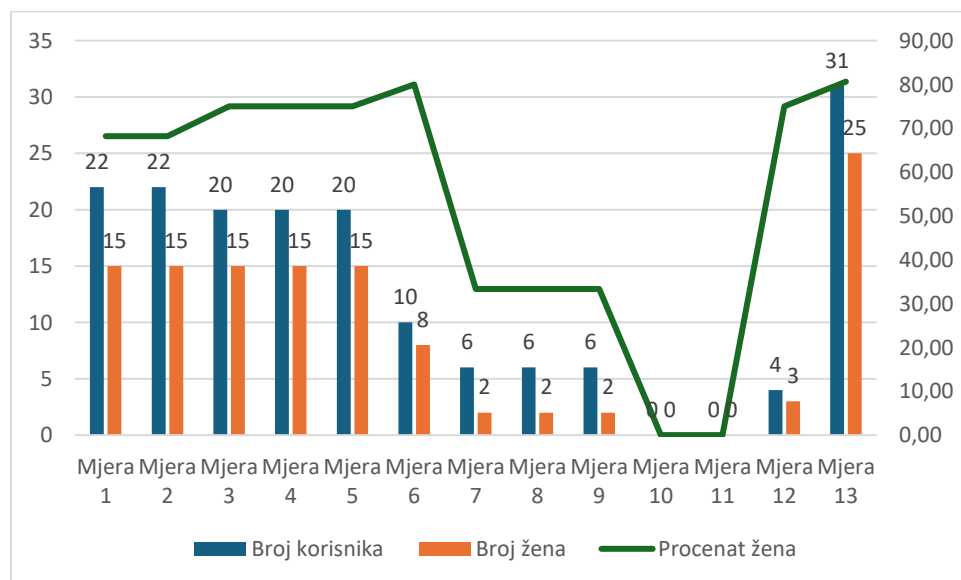
Profesionalna rehabilitacija je proces koji se realizuje sa ciljem osposobljavanja lica sa invaliditetom za socijalnu i radnu integraciju. Obuhvata mjere i aktivnosti koje omogućavaju da se lica na odgovarajući način pripreme za tržište rada, osposobe za rad, zadrže zaposlenje, u njemu napreduju ili promijene profesionalnu karijeru.

U skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom („Sl. list Crne Gore“, br. 49/08, 73/10, 39/11 i 55/16), profesionalna rehabilitacija obuhvata 14 mjera, to su: • Mjera 1: Savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja; • Mjera 2: Utvrđivanje preostale radne sposobnosti; • Mjera 3: Pomoć u prihvatanju vlastite invalidnosti i upoznavanje sa mogućnostima uključivanja u osposobljavanje i rad; • Mjera 4: Pomoć u izboru odgovarajućih profesionalnih ciljeva; • Mjera 5: Razvijanje socijalnih spretnosti i vještina; • Mjera 6: Pomoć prilikom traženja odgovarajućeg radnog mjesta; • Mjera 7: Analiza

konkretnog radnog mjesta i radnog okruženja lica sa invaliditetom; • Mjera 8: Izrada plana prilagođavanja radnog mjesta i radnog okruženja za lice sa invaliditetom; • Mjera 9: Izrada plana potrebne opreme i sredstava za rad za lice sa invaliditetom; • Mjera 10: Osposobljavanje za rad na konkretnom radnom mjestu; • Mjera 11: Praćenje i stručna pomoć prilikom osposobljavanja i obrazovanja; • Mjera 12: Praćenje lica sa invaliditetom na radnom mjestu nakon zaposlenja; • Mjera 13: Evaluacija uspješnosti procesa rehabilitacije za pojedino lice sa invaliditetom; i • Mjera 14: Ocjenjivanje radnih rezultata zaposlenog lica sa invaliditetom.

Tokom 2023. godine **u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije bile su uključene 22 osobe**, od čega 15 žena (68,18%). Izvođač svih aktivnosti je bio *ZOPT – Društvo za zapošljavanje, obrazovanje odraslih, organizovanje i izvođenje profesionalne obuke i rehabilitacije*. Broj korisnika programa varira po različitim mjerama, pri čemu Mjera 13 (Evaluacija uspješnosti procesa rehabilitacije) ima najveći broj korisnika (31), dok u mjere 10 (Osposobljavanje za rad na konkretnom radnom mjestu) i 11 (Praćenje i stručna pomoć prilikom osposobljavanja i obrazovanja) nije bio uključen nijedan korisnik.

Procenat žena takođe varira po različitim mjerama, pri čemu se primjećuje veći procenat žena kod određenih mjera, kao što su Mjera 6 (Pomoć prilikom traženja odgovarajućeg radnog mjesta) sa 80,00% i Mjera 13 (Evaluacija uspješnosti procesa rehabilitacije) sa 80,65%. Međutim, kod nekih mjera, poput Mjera 7 (Analiza konkretnog radnog mjesta i radnog okruženja) i 8 (Izrada plana prilagođavanja radnog mjesta i radnog okruženja), procenat žena je značajno niži, oko 33,33%.

ILUSTRACIJA 33. UČEŠĆE LICA SA INVALIDITETOM PO MJERAMA PROFESIONALNE REHABILITACIJE, 2023, ZZZCG

Osim lica sa invaliditetom iz evidencije nezaposlenih Zavoda, u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije, u skladu sa zakonom, uključuju se i zaposlena lica sa invaliditetom za koje je poslodavac podnio zahtjev za ostvarivanje prava na subvenciju za bespovratna sredstva za opremanje radnog mjesta zaposlenog lica sa invaliditetom i subvenciju za učešće u finansiranju ličnih troškova pomagača u radu lica sa invaliditetom. Tako je, **tokom 2023. godine, realizovano**

opremanje samo jednog radnog mjesta, a dodijeljene su subvencije za finansiranje 5 ličnih asistenata.

Ostale mjere podrške nezaposlenim licima u opštini Nikšić

Opština Nikšić sprovodi mjeru podsticanja i razvoja **ženskog preduzetništva**. Ova mjera se sprovodi putem godišnjeg konkursa za raspodjelu sredstava opredijeljenih za podršku ženskom preduzetništvu. Pravo na dodjelu sredstava mogu ostvariti nezaposlene žene i žene koje posluju najduže dvije godine prije objavljivanja javnog konkursa, koje žele da pokrenu ili unaprijede sopstveni biznis, a koje nijesu ostvarile pravo na neki vid finansijske podrške iz budžeta Opštine ili budžeta države, u godini u kojoj se vrši raspodjela i godini koja joj prethodi.

Odlukom o budžetu opštine Nikšić za 2023. godinu izdvojeno je 40.000 €, od čega su podržani biznis planovi 17 preduzetnica.

Opština je 2023. godine proširila oblasti za podršku, kako bi se razvijali ženski biznisi koji podržavaju stateške razvojne ciljeve opštine. Dodatno, uvedene su i nefinansijske mjere podrške (savjetovanja i obuke).

Sredstva predviđena Odlukom o budžetu opštine Nikšić za 2023. godinu raspodjeljuju se za biznis planove kojima se naročito podstiče:

- ekonomski razvoj Opštine Nikšić;
- razvoj domaće radinosti;
- razvoj turizma i zanatstva;
- afirmacija i valorizacija kulturnog potencijala, tradicije i kulturne posebnosti opštine, podizanje nivoa urbane kulture i očuvanja kulturne baštine;
- podstiče razvoj poljoprivrede i ruralnog područja (unapređenjem stočarstva, voćarstva, vinogradarstva, ratarstva, povrtlarstva, realizacijom programa na ruralnom području, zaštitom poljoprivrednog zemljišta, korišćenjem plodnog zemljišta);
- razvoj prerade poljoprivrednih proizvoda;
- razvoj organske poljoprivredne proizvodnje;
- doprinosi očuvanju životne sredine i održivog razvoja.

Garancija za mlade se od 2013. godine realizuje u državama članicama Evropske unije i predstavlja inkluzivnu, aktivacionu šemu koja mladima omogućava efikasniju tranziciju iz obrazovanja u svijet rada. Garancija za mlade predstavlja obavezu Vlade da obezbijedi da mladi ljudi (15–29 godina) dobiju kvalitetnu ponudu zaposlenja, kontinuiranog obrazovanja, pripravnštva ili stručnog osposobljavanja. Crna Gora je u julu 2021. godine usvojila Deklaraciju Zapadnog Balkana o obezbjeđivanju održive integracije mladih (15–29) na tržištu rada i obavezala se da će preduzeti konkretne korake za postepeno uvođenje i implementaciju Garancije za mlade, u skladu sa principima politike i pristupima navedenim u Preporuci Savjeta pod nazivom Most do poslova – Jačanje garancije za mlade (2020). Uvođenje pojačane garancije za mlade u Crnoj Gori omogućiće da se sprovedu reforme politika i inicijative u onim oblastima – obrazovanje i obuka, rad i zapošljavanje, socijalna zaštita i mladi – koje su instrumenti za poboljšanje položaja mladih i za izgradnju kapaciteta ključnih zainteresovanih strana da formulišu, implementiraju i prate politike zapošljavanja mladih. Što se tiče rane intervencije, prioritet je dat povećanju kvaliteta sistema obrazovanja i obuke, povećanju mogućnosti za učenje odraslih, proširenju obrazovanja u ranom djetinjstvu i unapređenju upravljanja informacionim sistemom.

Prvi plan implementacije Garancije za mlade u Crnoj Gori pokriva period 2023–2026, sa pilotiranjem sistema pružanja usluga iz Garancije za mlade koje je planirano za 2025. i 2026. Ovaj vremenski okvir će omogućiti:

- sprovođenje neophodnih izmjena u pravnom sistemu;
- usvajanje potrebnih reformi politika u ZZZCG za upravljanje sistemom pružanja usluga Garancije za mlade i uspostavljanje mehanizma za praćenje koji je usklađen sa okvirom indikatora EMCO; i
- izradu plana za uvođenje Garancije za mlade na osnovu lekcija naučenih iz faze pilotiranja. Pilotiranje sistema pružanja usluga Garancije za mlade će se sprovoditi u tri regije (sjeverna, centralna i primorska).

Opština Nikšić će pratiti proces uvođenja garancije za mlade, kako bi blagovremeno u saradnji sa nadležnim institucijama omogućila servise za mlade u svojoj opštini.

4. SWOT ANALIZA

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povoljan geografski položaj ▪ Saobraćajna povezanost ▪ Bogatstvo prirodnih resursa ▪ Većina mladih Nikšića svoju budućnost vidi u svom gradu ▪ Funkcionalna lokalna samouprava ▪ Razvijeno tržište rada ▪ Postojanje projekata i preduslova za razvoj biznis zona ▪ Obrazovna infrastruktura ▪ Licencirani programi obrazovanja za odrasle ▪ Saradnja srednjih škola sa poslodavcima ▪ Značajan broj programa cjeloživotnog učenja u organizaciji NVO ▪ Smanjen broj korisnika materijalnog obezbjeđenja ▪ Tehnopolis kao generator novih poslova i kompetitivne radne snage ▪ Programi podrške iz oblasti poljoprivrede ▪ Biznis zone ▪ Dobra saradnja sa NVO koje se bave zaštitom prava lica koja su u nepovoljnom položaju na tržištu rada (LSI, mladi, žene, RE...) ▪ Institucije za profesionalnu rehabilitaciju 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Negativni demografski trendovi ▪ Izražene emigracije radno sposobnog stanovništva ▪ Nazadovanje na rang listi JLS po stepenu konkurentnosti ▪ Opadanje broja učenika u školama ▪ Strukturalne promjene u privredi (nestanak velikih preduzeća) ▪ Neusklađenost rada obrazovnih institucija sa potrebama privrede ▪ Nedovoljan broj mogućnosti za obrazovanje i osposobljavanje ▪ Nedovoljna saradnja relevantnih aktera ▪ Velik broj dugoročno nezaposlenih lica ▪ Nemotivisanost nezaposlenih lica ▪ Visoki troškovi programa specijalizovanih obuka ▪ Mikro i mala preduzeća nemaju tehničke i finansijske kapacitete za obuku zaposlenih ▪ Lični dohodak niži od prosjeka u drugim opštinama ▪ Visoka stopa nezaposlenosti, niska stopa aktivnosti ▪ Značajno učešće visokokvalifikovanih osoba u ukupnoj nezaposlenosti ▪ Veliki broj dugoročno nezaposlenih i teže zapošljivih osoba

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedovoljan obuhvat nezaposlenih osoba mjerama aktivne politike zapošljavanja ▪ Kratko trajanje programa, nedovoljna podrška poslodavaca i nedostatak kontinuiteta u programima mogu ograničiti efikasnost mjera aktivne politike zapošljavanja ▪ Nedovoljna informisanost, motivisanost i odgovornost radne snage ▪ Sumnja u sistem meritokratije ▪ Nizak stepen IT pismenosti radne snage ▪ Nedostajuće meke vještine kod radne snage ▪ Nedostatak kvalifikovane radne snage ▪ Nedostatak specijalizovanih programa obuka
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Digitalizacija industrija i pojava novih radnih mjesta u uslužnom sektoru ▪ Razvoj obnovljivih izvora energije i cirkularne ekonomije ▪ Razvoj klastera (drvoprivreda, poljoprivreda, zanati itd.) ▪ Organska poljoprivreda ▪ Zainteresovanost stranih posjetilaca za razvoj ponude aktivnog turizma ▪ Povećana podrška i finansijski podsticaji za preduzetništvo ▪ Povećanje izdvajanja za žensko preduzetništvo ▪ Unapređenje saradnje sa poslodavcima i lokalnim institucijama kako bi se programi obuka i zapošljavanja prilagodili potrebama tržišta rada ▪ Saradnja sa lokalnim partnerstvima za zapošljavanje u Crnoj Gori, regionu i drugim zemljama Evrope ▪ EU fondovi za finansiranje programa razvoja vještina, zapošljavanja i socijalne zaštite ▪ Saradnja sa nevladinim organizacijama na programima neformalnog obrazovanja i jačanja zapošljivosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neizvjesnost u poslovanju značajnog dijela privrednih subjekata ▪ Odliv radne snage ▪ Visok stepen neformalne ekonomije ▪ Nedovoljna informisanost poslodavaca o subvencijama i podršci za zapošljavanje lica sa invaliditetom ▪ Diskriminacija RE pri zapošljavanju, od strane poslodavaca i zajednice ▪ Nedostatak kontinuiteta i adekvatne podrške nakon završetka programa podrške zapošljavanju

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povećanje potražnje za radnom snagom iz oblasti prosvjete, zdravstva, zelene energije i informacionih tehnologija ▪ Poslodavci daju prioritet mekim vještinama prilikom zapošljavanja i spremni su da ulažu u povećanje tehničkih znanja ▪ Unapređenje saradnje poslodavaca i srednjih stručnih škola ▪ Promocija cjeloživotnog učenja i programa obrazovanja za odrasle ▪ Promocija podsticaja za zapošljavanje LSI ▪ Digitalizacija obrazovanja – onlajn-obuke ▪ Diverzifikacija privrednih aktivnosti 	
--	--

5. Vizija, ciljevi i mjere Strategije zapošljavanja opštine Nikšić

5.1. Vizija

„Razvoj ljudskog kapitala u opštini Nikšić prilagođen potrebama građana, zasnovan na znanju, inovativnosti, digitalizaciji, zelenoj ekonomiji i jednakom pristupu dostojanstvenim poslovima.“

5.2. Ciljevi

Strateški cilj	Održivo i inkluzivno zapošljavanje i samozapošljavanje u opštini Nikšić
Operativni cilj 1	Unapređenje znanja, kompetencija i vještina radne snage u skladu sa potrebama tržišta i novih poslova u strateškim sektorima sa potencijalom rasta

Operativni cilj 2	Jačanje konkurentnosti opštine Nikšić kroz unapređenje poslovnog okruženja i poslovnog sektora
--------------------------	---

Operativni cilj 3	Jačanje preduzetništva i kreiranje novih radnih mjesta
--------------------------	---

Operativni cilj 4	Povećanje zaposlenosti i socijalne uključenosti lica u nepovoljnom položaju na tržištu rada
--------------------------	--

5.3. Mjere

Operativni cilj 1	Unapređenje znanja, kompetencija i vještina radne snage u skladu sa potrebama tržišta i novih poslova u strateškim sektorima sa potencijalom rasta		
	Mjere	Ciljna grupa	Vremenski okvir
1.1.	Poboljšanje uslova za pristup tržištu rada – informisanje, stručni tretman nezaposlenih lica	Nezaposlena lica sa evidencije ZZZCG – Biro rada Nikšić	2024–2028.
1.2.	Programi obrazovanja i osposobljavanja (ZZZCG)	Nezaposlena lica sa evidencije ZZZCG – Biro rada Nikšić	2024–2028.
1.3.	Osposobljavanje kod poslodavca i osposobljavanje za samostalan rad (ZZZCG)	Nezaposlena lica sa evidencije ZZZCG – Biro rada Nikšić	2024–2028.
1.4.	Promovisanje i realizacija programa cjeloživotnog učenja (obrazovne institucije, licencirani organizatori obrazovanja, NVO)	Sva zainteresovana lica, nezaposlena i zaposlena	2024–2028.
1.5.	Aktivnosti u sklopu obrazovnog sistema usmjerene na usklađivanje obrazovanja sa potrebama tržišta rada i afirmisanje deficitarnih zanimanja (dualno obrazovanje, stipendije za deficitarne kvalifikacije, profesionalna praksa, sajmovi zapošljavanja)	Studenti i učenici srednjih škola	2024–2028.
1.6.	Aktivnosti za učenike i studente posvećene karijernom vođenju i savjetovanju	Studenti i učenici srednjih škola	2025–2028.

	Omladinski centar – Ministarstvo sporta i mladih		
1.7.	Kreiranje i promocija onlajn-alata za učenje	Sva zainteresovana lica, nezaposlena i zaposlena	2024–2028.
1.8.	Licenciranje organizatora obrazovanja odraslih za programe obrazovanja iz oblasti inovacija, digitalizacije i zelenog razvoja	Odrasla zaposlena i nezaposlena lica	2025–2028.
1.9.	Klub za traženje posla	Nezaposlena lica	2026–2028.
1.10.	Sajam srednjih stručnih škola (info dani)	Učenici završnih razreda osnovnih škola	2026–2028.
1.11.	Stručno osposobljavanje lica sa stečenim visokim obrazovanjem	Lica sa stečenim visokim obrazovanjem	2025–2028.
1.12.	Obuka na radnom mjestu kod poslodavca	Nezaposlena lica na evidenciji rada i ostala nezaposlena lica	2026–2028.
1.13.	Obuka za nezaposlena lica	Nezaposlena lica na evidenciji rada i ostala nezaposlena lica	2026–2028.
1.14.	Jačanje kapaciteta Lokalnog partnerstva za zapošljavanje	Predstavnici Lokalnog partnerstva za zapošljavanje	2024–2028.

Operativni cilj 2: Jačanje konkurentnosti opštine Nikšić kroz unapređenje poslovnog okruženja i poslovnog sektora			
	Mjere	Ciljna grupa	Vremenski okvir
2.1.	Unapređenje infrastrukture za sprovođenje obuka (npr. opremanje „Doma digitalne revolucije“)	Investitori/preduzeća	2024–2028.
2.2.	Promocija i razvoj biznis zona	Potencijalni investitori	2024–2028.
2.3.	Promocija investicionih mogućnosti u opštini	Potencijalni investitori	2024–2028.
2.4.	Razvoj klastera	Lokalni privrednici	2024–2028.
2.5.	Promocija i prodsticanje socijalnog preduzetništva	Poslovni subjekti i civilni sektor	2025–2028.
2.6.	Unapređenje rada Privrednog savjeta i drugih mehanizama saradnje lokalne uprave sa privredom	Članovi Savjeta i predstavnici privrede	2024–2028.
2.7.	Aktivnosti podrške lokalnoj privredi za povećanje pristupa nacionalnim fondovima	Poslovni i privredni subjekti	2025–2028.

Operativni cilj 3: Jačanje preduzetništva i kreiranje novih radnih mjesta			
	Aktivnosti	Ciljna grupa	Vremenski okvir

3.1.	Podrška samozapošljavanju – bespovratna sredstva za samozapošljavanje – ZZZCG i IPA fondovi	Nezaposlena lica prijavljena na evidenciji ZZZCG – Biroa rada	2024–2028.
3.2.	Podrška razvoju preduzetništva	Preduzetnici	2024–2028.
3.3.	Nefinansijske mjere podrške razvoju preduzetništva (savjetodavna i mentorska podrška za početnike u biznisu, pomoć pri izradi biznis planova, ustupanje prostora, računovodstava i sl.)	Preduzetnici i početnici u biznisu	2024–2028.
3.4.	Podrška ženskom preduzetništvu – grantovi	Žene preduzetnice i nezaposlene žene	2024–2028.
3.5.	Nefinansijske mjere podrške ženskom preduzetništvu (savjetovanja, obuke)	Žene preduzetnice i nezaposlene žene	2024–2028.
3.6.	Podsticaji poljoprivredi	Registrovani poljoprivredni proizvođači	2024–2028.
3.7.	Sajmovi lokalnih preduzetnika, proizvođača autentičnih lokalnih proizvoda i suvenira	Lokalno stanovništvo, turisti	2024–2028.
3.8.	Podsticaji za zanatstvo	Odrasli, zaposlena i nezaposlena lica	2025–2028.
3.9.	Mikrokreditna podrška	Nezaposlena lica, privredni subjekti	2025–2028.
3.10.	Poslovni susreti privrednika (B2B događaji)	Privrednici koji posluju na teritoriji opštine Nikšić	2025–2028.
3.11.	Obuke za unapređenje kompetencija za razvoj turizma	Nezaposlena i zaposlena lica zainteresovana za rad u sektoru turizma na teritoriji opštine	2025–2028.
3.12.	Obuke za unapređenje kompetenci za razvoj kulture i kreativnih industrija	Nezaposlena i zaposlena lica zainteresovana za rad u sektoru kulture i kreativnih industrija	2025–2028.
3.13.	Obuke za razvoj kompetenci za razvoj inovativnih tehnologija (zeleni i digitalni biznisi)	Nezaposlena i zaposlena lica zainteresovana za rad u sektoru inovativnih tehnologija	2025–2028.
3.14.	Promocija uspješnih primjera iz razvoja preduzetništva	Sva zainteresovana lica, nezaposlena i zaposlena, potencijalni investitori	2025–2028.
3.15.	Kreiranje novih radnih mjesta iz poziva za manje razvijene opštine	Nezaposlena lica sa evidencije Biroa rada	2025–2028.

3.16.	Obuke za poslodavce (unapređenje ljudskih resursa, finansijsko poslovanje, marketing itd.)	Poslodavci	2025–2028.
3.17.	Redovna analiza privrednog i poslovnog okruženja	Poslovni i privredni subjekti	2025–2028.

Operativni cilj 3. Povećanje zaposlenosti i socijalne uključenosti teže zapošljivih lica			
	Aktivnosti	Ciljna grupa	Vremenski okvir
4.1.	Sprovođenje mjera aktivacije radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja	Korisnici MO prijavljeni na evidenciji Biroa rada	2024–2028.
4.2.	Sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom	Lica sa invaliditetom (ZZZCG)	2024–2028.
4.3.	Grant šema – podsticanje zapošljavanja lica sa invaliditetom (subvencije)	Lica sa invaliditetom (ZZZCG)	2024–2028.
4.4.	Uključivanje pripadnika RE populacije u programe obrazovanja i osposobljavanja	Pripadnici RE populacije prijavljeni na evidenciji Biroa rada	2024–2028.
4.5.	Javni radovi	Teže zapošljiva lica	2024–2028.
4.6.	Izrada partnerskih projekata za osnaživanje teže zapošljivih lica	Teže zapošljiva lica	2024–2028.
4.7.	Program podrške za mlade iz NEET kategorije	NEET ⁴¹ – mladi koji nijesu zaposleni, niti u procesu obrazovanja ili obuke	2024–2028.
4.8.	Mentorstvo i savjetodavna podrška poslodavcima u procesu zapošljavanja i uključivanja u proces rada RE populacije drugih teže zapošljivih lica	Teže zapošljiva lica	2025–2028.
4.9.	Praktično osposobljavanje i razvoj vještina teže zapošljivih lica	Teže zapošljiva lica	2025–2028.

6. Upravljanje, praćenje, izvještavanje i promocija

Za koordinaciju sprovođenja Strategije biće zadužena Služba za saradnju, poslove predsjednika i informisanje Opštine Nikšić.

⁴¹ Udio mladih koji ne rade, nijesu u sistemu obrazovanja ili obuke (NEET) predstavlja procenat mladih ljudi (starije grupe 15–24 ili 15–29) koji nijesu zaposleni, i koji nijesu u sistemu obrazovanja ili obuke.

U saradnji sa Lokalnim partnerom za zapošljavanje, Služba će pripremati godišnji akcioni plan sa detaljnim aktivnostima usmjerenim ka ostvarenju ciljeva Strategije.

Služba će takođe biti zadužena za promociju putem različitih kanala informisanja i promocije, prvenstveno putem zvaničnog sajta Opštine Nikšić.

Redovno i kontinuirano praćenje sprovođenja ove strategije i akcionog plana biće odgovornost Službe i Lokalnog partnerstva za zapošljavanje.

Jednom godišnje će se pripremiti izvještaj o sprovođenju Strategije zapošljavanja i akcionog plana i dostavljati Skupštini opštine na razmatranje.

Glavni partner za promociju aktivnosti i rezultata Strategije je Lokalni javni emiter „Radio i televizija Nikšić“ d. o. o.

Annex 1: Članovi Lokalnog partnerstva za zapošljavanje

1. Opština Nikšić
2. Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Područna jedinica Nikšić, za područje Nikšić, Šavnik i Plužine
3. Lokalni javni emiter „Radio i televizija Nikšić“ d. o. o.
4. JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom
5. JU Centar za socijalni rad za Nikšić, Šavnik i Plužine
6. Elektroprivreda Crne Gore AD
7. Željezara Nikšić
8. IPC Tehnopolis
9. JU Srednja stručna škola
10. JU Prva srednja stručna škola
11. JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola
12. NVO Centra za romske inicijative
13. NVO Biznis centar – Nikšić

Ovaj dokument je nastao uz finansijsku podršku Evropske unije. Njegov sadržaj je isključiva odgovornost Opštine Nikšić i ne odražava nužno stavove Evropske unije

